

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

EL DARRER MOVIMENT VAGUISTA

Un remei contraindicat

La situació de la República segueix estancada. El Parlament i el carrer semblen morts. Ni l'un legisla, ni l'altre vibra. El govern fa la viu-viu sense pena ni glòria. Les masses, enervades per tot el bellugueig inútil a què les ha sotmès tot un sector eneriàt a vincular la República amb una política de classe, no responen a l'esperó demagògic. La facilitat amb què la vaga de Madrid que s'anunciava general, revolucio-

certesa. En aquests moments el poble no té qui el dirigeixi amb prou prestigi. La solució no és difícil. Tothom hi està interessat; però cal un grau més d'estudi; segons com, no hi hauria més remei que arribar a una treva política i tornar a posar en marxa la República, abans no vingui la corrupció de l'aigua estantissa.

I, essent les coses així, dona la coincidència que segons quins sectors fan una cosa

La guàrdia civil patrullant prop de la Ciutat Universitària

nària i organitzada per tota una coalició amb grans forces, ha resultat episòdica, restringida i neulida, farà reflexionar a tothom que vulgui tocar de peus a terra. El país està cansat, i això és tot.

I és greu. Més sagnant i més espectacular, una revolució es pot produir amb un cos nacional que tot aquest marasme. Almenys és símptoma d'un mal menys perillós. Perquè ara les aigües estan ben mortes i en pot sortir tota mena de podridura.

Cal que ho reflexionin tots aquells que dugueren la República i no tenen altra solució possible que mantenir-la, i mantenir-la amb honor i eficàcia. Un sector d'ells—el socialisme espanyol, i encara una fracció que no és pas tot el partit i molt se'n falta—, en comptes de sumar la seva força a les altres republicanes, més aviat l'ha restat amb provatures falòrniques com la d'aquests dies. No han aconseguit interessar les multituds, però, en canvi, s'ha dividit el republicanisme i s'ha secundat la reacció. Hom s'ha llançat al moviment subversiu d'una manera banal i sentimental. Enfront d'un Parlament que no marxa, han volgut dreçar una revolució que no va. I han cregut que, a última hora, algun déu hi faria algun miracle.

El fracàs dels intentats desordres s'ha esdevingut. Ara, ningú no ho atribuirà a l'energia i l'encert d'aquest govern tan vacillant que tenim. Seria un contrasentit si, en les coses fàcils es sent feble, s'hagués tornat fort en un moment difícil. No; el fracàs ha estat al carrer i pel carrer.

Però el carrer tampoc no pot estar al costat de la inacció del govern i del Parlament. Les masses, de retop, pateixen de l'asfíxia política que s'observa arreu. La situació, a còpia d'acumular errors els uns i els altres, arriba a un grau màxim d'inconseqüència. Tenim un Parlament que no fa res de profit; però que seria perillós de dissoldre, ja que en els moments d'ara es decantaria més envers els sabotejadors de la República i els enemics de la mateixa institució parlamentària.

Les dretes es troben amb prou força per governar, però no segons llur programa propi.

Les esquerres que no tenen cohesió, la cerquen afanyosament, però tot i això no poden realitzar cap tasca sense tenir en compte que només són una minoria dins el Parlament. I al carrer, encara tenen menys importància, posats a fer de revolucionaris.

Tothom i tot, el règim i els seus homes, vells i nous, passen per una gran crisi d'in-

que és als antípodes de la solució veritable. Intenten intoxicar més l'ambient i fer més difícil una entesa d'homes de bona voluntat.

Sobretot oblidin el núvol que plana per tot Europa. La seva ombra, alguns moments, la seva arribada s'ha notat amb una solució intel·ligent, el feixisme—nom modern d'una cosa de sempre, la tirania—s'ha fet amo i senyor. Quan els pobles es troben desorientats, aleshores fan un gest de renúnciant a una condició que algú s'encarregui de salvar-los. La República Espanyola no seria cap excepció si les forces més interessades a conservar-li l'essència—de les quals la socialista n'és tant o més que les altres—s'entestessin a aplicar remeis contraindicats a la malaltia. Per ara el cos social, amb aquest últim experiment, ha dit ben clar que no vol ingerir-los. Cal que hi pensin tots els que van dur la República i tenen la sort lligada amb ella.

Quant al moviment que s'havia intentat a Barcelona, ni val la pena de parlar-ne. Ni tan sols es pot dir que hagi existit, car ben poc es ressentí la vida de la ciutat d'un atur que sols complimentaren unes dotzenes de coaccionistes.

Aquest fracàs tan rotund hauria de servir d'allçonament als pertorbadors—si és que són esmenables—per sistema i sense solta.

De Dijous — a Dijous

Tots els diaris d'ahir ho feien saber al públic: uns individus, que no pogueren ésser haguts, calaren foc a les flors i corones de la tomba del president Macià, prèvia ruixada amb un líquid inflamable, i esquinçaren la bandera catalana que en el mateix lloc hi havia.

Per ara, sense conèixer els autors ni poder suposar en quina mena de política militen—si és que del cretinisme se'n pot dir política—, no es pot acusar concretament els extremistes de dreta ni d'esquerra del fet repugnant que no pot trobar justificació ni atenuants qualsevulla que sigui la posició política de l'opinant. És una qüestió de moral i de decència que està per damunt de les lluites de partit i de tota mena de lluites entre persones civilitzades.

Però l'opinió del carrer ha sospitat de dues menes de culpables, ja alludits més amunt: o els anarquistes de l'extrema dreta o els anarquistes de l'extrema esquerra, car d'anarquistes en són tant els uns com els altres.

Contra els primers, hom recorda el trist paper d'aquell Albiñana que en la sessió parlamentària en memòria del president Macià, féu un paper de canibal perfectament deshonorable i ara li deu coure la manera com fou tractat a Barcelona en la seva darrera estada, desproporcionada encara als mereixements adquirits pel frenètic feixista espanyol.

Contra els segons, hom ha pensat en un gest de despit pel rotund fracàs del moviment vaguista, més immotivat que mai i menys seguit que en cap altra ocasió.

Tant si han estat els uns com els altres, el fet és igualment reprovable i només demostra la baixesa moral de llurs autors, que ni poden al·legar com a excusa la cobdícia d'un en res, ni en la professió de les idees ni en l'apreciació dels fets. Totes les doctrines i tots els homes poden ésser matèria de discussió i origen de parers contradictoris i oposats.

Però el fet del cementiri no té res a veure amb les opinions ni els homes. És simplement una covarda profanació com només es podia acudir a uns salvatges mancats de tota moral.

Ara bé: es podria saber què han pretès els incendiàries? Seguin del cantó que siguin, llur gesta ingloriosa no pot fer altre efecte que el d'un revulsiu enèrgic, és a dir, un efecte contraproduent al que es proposaven.

Perquè, és impossible pensar altra cosa: aquest terrorisme lúgubre ha indignat totes les persones amb un mínim de decència, però no pot haver esporuguit ningú.

Es una injúria més, i la més revoltant, contra els sentiments catalanistes i també contra els sentiments simplement humans. I aquesta mena d'insults solen sortir cares als que les cometem, i més encara quan són el coronament d'una obra de vilipèndi sistemàtic i de combat deslleial. — W.

Any VI. Núm. 267 - Barcelona, dijous, 15 de març 1934

Ha fracassat un altre intent de vaga general.

Quan es convenceran els fautors d'aquesta mena d'agitacions que més fracassats són ells?

MIRADOR INDISCRET

Pobrets

Per fi ha quedat resolt, segons sembla, el conflicte plantejat pels oficinistes d'aquesta Audiència.

Els relators i secretaris judicials s'hauran tret un bon pes del damunt!

El conflicte era, realment, important...

Pels passadissos del Palau de Justícia, corria de boca en boca una lamentació que les males llengües atribuïen al relator senyor F.

—Figureu-vos—hauria dit aquest—que tinc la vida muntada a base d'un guany calculat en divuit mil duros anys... Us adoneu del trasbals que em representarà concedir un augment als meus dependents?

D'un altre relator, el senyor O., es rumoreja que va reunir els empleats de la seva relatoria i els digué:

—Pagueu-me la contribució, la cèdula i els altres impostos semblants i atorgueu-me, en concepte de sou, cinc mil pessetes al mes. La resta del que es cobri, va per vosaltres. Accepteu la solució?

El bany del senyor Ramon

Després de la dimissió del senyor Tomàs Ramon del càrrec de Comissari general d'Ordre Públic, no s'ha parlat ja gairebé més, tot i que la cosa hi convidava, de les circumstàncies en què aquesta dimissió es produí.

Ens referim, sobretot, a l'incident originat per unes declaracions del senyor Ramon a *La Noche*, declaracions desmentides, però, per l'interessat.

Aqueixes declaracions, com és públic, indignaren el President de la Generalitat, el qual, i això és també públic, pregà el seu secretari que transmetés al senyor Ramon l'ordre de presentar-se sense pèrdua de temps al Palau de la Generalitat.

—Diuen que està al bany...—contestà l'Alavendra, quan hagué telefonat.

—Que es vesteixi de pressa i que vingui—cridà el senyor Companys.

El senyor Ramon es trobava als cinc minuts al Palau de la Generalitat.

Un periodista comentà:

—Ha anat molt bé el bany del senyor.

«Ella» estava documentada

Ploren les bones senyores i les senyoretes sentimentals de les tardes del teatre Barcelona, ploren les poca-virtuts de les nits de la Bodega del Colón...

La formosa actriu i l'arrogant actor es divorciën.

—Això s'ha d'arranjar, sigui com sigui—exclama una xicota.

—Aquesta separació és impossible!—remarca una altra.

Ah! Però, com arranjar-ho? Com evitar-la, la separació?

Entreu un moment al Jutjat...

Mireu aquest munt de papers; són acusacions fulminants!

Certificats d'hotel amb timbre mòbil i tot; noms concrets — Remedios, Genoveva... —; una lletra d'amor, al final de la qual uns flavis hi han estampat, a tall de signatura, el dibuix gracios d'una boca...

Corresponsals necròfags

La detenció de dos companys del sindicalista Rafael Arnau, que morí en un tiroteig amb uns agents de vigilància, en disposar-se a incendiar un tramvia, i el cadàver del qual fou trobat, cremat, posteriorment, vora del Pont del Dragó, ha ajudat

a fer llum sobre aquell fet abans misteriós. Les investigacions policiaques, després de les dues detencions alludides, han donat un gran pas.

En canvi, les informacions periodístiques, una volta aclarit el misteri, han perdut tot el gas.

Aquell cadàver mutilat per les flames havia constituït, per a alguns corresponsals, un assumpte dels que no en passen sovint.

Tant l'arribà a «explotar» algun d'ells, que un dia, en començar a cantar l'habitual conferència a Madrid, el taquígraf li advertí de seguida:

—Cadaver, no!

Els bells començaments

Reunió del Rotary Club. Com de costum, la reunió té lloc al Ritx, al voltant d'una taula, a l'hora de dinar.

Som a les postres. Ha arribat el moment dels discursos.

Avui haurà de parlar el fotògraf senyor Sunyer. Li ho demanen.

El senyor Sunyer accedeix i engega:

—Desde luego...

Suposem que els lectors en tindran ja prou amb el començament.

Els políglotes

L'Oficina de Turisme de la Generalitat té intèrpret oficial. Del més intèrpret i del més oficial que corre.

Aquest intèrpret, contemplat d'una mica lluny, diríeu que és un almirall. Però, no. És un intèrpret. Un intèrpret oficial.

La gorra ho porta. I es veu a la mànega de l'uniforme. Una mànega tota plena de banderes, igual que la façana d'una casa consignatària de vaixells.

Quants idiomes deu parlar, aquest intèrpret? Oh, un grapat, a ben segur. Només cal fixar-se en les banderes.

A veure: la bandera anglesa, la nordamericana, la francesa (doble), la catalana i l'espanyola.

En resum, aquest intèrpret parla anglès i francès.

Tenim una senyoreta disgustada. Es tracta de la gentilíssima empleada de la Paramount senyoreta Mercedes.

En un *potin* publicat fa uns setmanes en aquest mateix lloc, en el qual reportàvem la invitació feta al senyor Selves per una comissió de *Los Nietos del Zorro* perquè assistís a un ball de Can Llibre, diguérem, en referir-nos a l'esmentada senyoreta — que, transformada en Mae West, presidia l'alludida comissió —, que ostentava una sina artificial i exuberant.

Resulta, però, que la sina és natural. Perdó, simpàtica Mercedes!

Nosaltres som periodistes de bona fe. Som periodistes dels que, en casos semblants, es fien solament dels ulls.

Les comparacions són odioses

—*Ahi están los doce apóstoles*—digué el director de la casa Elizalde, Julio de Rentería, en veure que la presidència del sopar celebrat a l'Equestre en honor de La Cierva era composta per dotze persones.

Gairebé immediatament, s'alçà Francesc Cambó, per anar-se'n, de la taula presidencial.

—*V este es Judas*—afegí el mateix Rentería.

Per si algú es decideix

a fer el llibre

Santiago Vinardell, en un article de *La Vanguardia*, ha parlat dels catalans aventurers i ha dit que convidria escriure un llibre titulat *Catalans pel món* que espera des de fa temps.

Amb aquest motiu esmenta que, en recollir anècdotes, no tindria res de particular que Rafael Comenge, valencià que sempre ha escrit en castellà, trametés aquesta papereta:

«Iba yo en viaje de turismo por el interior de China cuando al llegar a cierto pueblecito del interior me dijeron que entre sus habitantes había uno catalán. Quise conocerle y me acompañaron a una especie de taberna típica, muy concurrida, señalándome a un chino que despachaba bebidas detrás del mostrador. Era un chino cabal. Pero era tanta la seguridad que me daban que me acerqué al tabernero chino, con los brazos abiertos, diciéndole: *Che, paisà!... Vinga una abraçà!*... Som compatriotes! El tabernero hizo un alto en su tarea y mirándome indiferente, desde la altura del mostrador, dejó caer estas palabras: *Compatriotes? De qué? Vos no sou més que un senzill valencià!*»

«Es evidente que, al conocer esta anècdota, se le preguntaría al comunicante el nombre del interesado, el del pueblo chino adonde fué a parar y todos aquellos datos que pudieran completar la ficha del autor de la anècdota.»

Per si algú es decidís a fer el llibre que Vinardell desitja, convé posar les coses en clar, perquè el fet ha esdevingut, encara que no ben bé com ell el conta, sinó d'una manera que té més gràcia.

El senyor Comenge, en cessar en un càrrec de govern a les illes Filipines i abans de tornar a Espanya, va voler conèixer el Japó. Voltant pels carrers de Yokohama, es quedà sobtat en passar davant d'una botiga de venda de vins en la qual, entremig de tot de rètols en caràcters nipons, n'hi havia un que deia: «Es parla català».

Entrà tot seguit a la botiga, desitjós de

LA CRISI PROXIMA

—Abans d'una altra dissolució de Corts, encara cap la solució d'un govern Pellicena - Emiliano.

A la pàg. 3:

Història de no acabar mai. **Prolongació de l'afer Stavisky**, per Josep Maria Planes
Alemanya 1934. **Polèmica religiosa en el III Reich**, per Fermí Vergés

A la pàg. 6:

La religió europea a través del geni literari, per Francesc Pujols

Menorca, l'illa blanca i blava

parlar una estona, cosa que li era difícil de fer amb ningú en aquella població i en aquella època (fa més de quaranta-cinc anys), en la qual eren escassíssims els europeus i no hi havia, segurament, altres espanyols que el visitant i l'amo de la tenda.

El rebé un xicot del país, i com pogué li féu entendre, assenyalant el rètol, que volia veure el que parlava català. Moments després va sortir aquest, que era un senyor anomenat Ot Vinyals, natural de la Seu d'Urgell, el qual, a la vegada que tenia a Yokohama la botiga de vendre vins de Catalunya, en tenia a Barcelona una altra de vendre robes i objectes del Japó, a la plaça que aleshores se'n deia Reial, prop del pasatge de Bacardí.

En veure'l, Comenge el saludà amb gran efusió i exclamà:

—Ché! Quina alegria trobar-nos, tan lluny, dos catalans!

Vinyals, fred i mirant-lo amb certa reserva, contestà a l'acte:

—Ép, mestre, que vós només sou valencià.

Comenge es va quedar molt parat i, anys després, contant el fet, precisament en els temps de la Solidaritat, encara no s'explicava com en ple Yokohama i en les circumstàncies explicades, aquell botiguer li fes el regateig que aquell només significava.

Un amic nostre, que coneixia Vinyals — i que havia sentit contar a Comenge l'anterior anècdota —, va trobar-lo, ja vell i retirat dels negocis, assegut a un pedris de la Gran Via, contemplat el funcionament de les màquines excavadores que treballaven en els fonaments del Coliseu, i va dir-li:

—Home, Vinyals, En Comenge encara no se sap acabar allò que li vàreu dir a Yokohama que només era valencià.

Vinyals contestà, ràpid, com la cosa més natural:

—Que no era veritat?

Rectificació

El senyor al qual va desaparèixer l'abric en l'apat organitzat per un determinat sector polític celebrant un triomf electoral, no és, com diem, un regidor, sinó un diputat al Parlament català. Que consti doncs.

I que consti també que l'amo del restaurant no ens demana que rectifiquem res, perquè només ha cobrat, encara, 250 pessetes a compte.

Preus sense competència

—Pijames a pesseta? — es va dir el ciutadà caçador de gangues, després d'haver-ho sentit anunciar per ràdio —, avui mateix vaig a comprar-ne.

I, dit i fet, l'home es va personar a l'establiment, situat en un lloc cèntric, que oferia una barator al costat de la qual les corbates de pesseta són d'un preu de Bond Street.

Efectivament, per una pesseta li donaven un pijama, però només el segon; és a dir, que havia de comprar-ne un altre al preu de 38 pessetes! El nostre home ja no gosà ni insinuar si n'hi donarien tres per 40 pessetes i sortí de la botiga desillusionat de l'existència real de les gangues.

Qui més qui menys, tothom de Badalona sap que en les darreres eleccions encapçalava la candidatura del Front Obrer, patrocinada pel B. O. C., el senyor Pau Aznar, militar retirat.

Qui més qui menys sap també tothom que aquest senyor ja havia sortit elegit regidor el 12 d'abril de 1931; però aleshores l'havien presentat els radicals.

I també hi ha qui recorda que aquest líder del comunisme badaloní havia estat regidor en època del seu rival Sabaté, el qual li passà al davant en la conquesta de l'alcaldia gràcies a una disposició dictatorial.

En aquells temps ominosos, el senyor Aznar presidia el Grupo Alfonso XIII de la veïna ciutat. Ningú no recorda major prosopopeia i unció que la del regidor comunista quan, a peu dret i rígid, obria i cloïa les reunions amb una frase que havia esdevingut ritual:

—Señores, viva nuestro rey!

SANT LLUÍS

«L'illa blanca i blava», resen els cartells turístics i així és en bona fe. I si per justa afegidura hom volgués insistir amb una nova tònica de color, responen a les característiques d'ambient i costums, caldria el color rosa que, psicològicament utilitzat, deu respondre a una honradesa i bonhomia franceses per complet.

Malorca és una illa a tret de turista i de nuvis precipitats; Menorca sols és assequible als pacients saborejadors de matisos paisatgístics i psicològics. Menorca és illa de secrets encisos, que cal cercar amb el fanalet de la constància més ben predisposada. Si no és així, es pot assegurar amb ple convenciment que no fareu pas res. A semblança de certes begudes fortes a les quals el paladar aconseguirà aversar-se només a còpia d'insistència, l'illa de Menorca és un justíssim paral·lel d'aquest vulgar fenomen. A l'ombra dels seus molins i de les seves muralles blanques no us hi acosteïu pas amb fums d'objectiu fotogràfic. Si acàs amb ritme de cinta cinematogràfica, que ja és més amiga de constatacions i règim contemplatiu.

Menorca és una illa en diminiutiu que sap extreure gràcia de la seva petitesa. Existeixen uns quants botons de mostra d'una eloqüència incontestable. D'entre aquests, hom no sap estar-se d'assenyalar-ne dos: el poblet de Sant Lluís, a uns quatre quilòmetres de Maó, i el port de Ciutadella.

Sant Lluís és un poblet meravellós, turísticament jutjat, una troballa. L'essència de la típica vida menorquina hi respira amb una naturalitat poètica i encisadora. Les cases són menudes, blanques, amb portes i finestres pintades d'un verd rutilant. Quan avanceu pels amples i polits carrers constateu la mirada curiosa de la gent de les cases i les botigues. Llavors us adoneu que porteu barret de ciutat i que per aquella gent sou un home des continent, amb totes les diverses menes d'admiració (algunes possiblement ben desagradables) que semblant qualificatiu suscita.

A Sant Lluís — i aquí radica la seva gràcia essencial — encara hi ha tres magnífics molins de vent en actiu. Vora les menudes teulades de les cases, les torres dels molins, amb llurs ales desplegadas al vent, ment, A Maó, si passegeu pels seus afores, us topareu de tant en tant amb un d'aquests molins abandonats, sense ales ni moliner, impàvids en la seva mutilació. Un vol de pardals inexperimentats a voltes realitza un treball d'exploració dintre aquests molins en jubilació forçosa i en constatar la pobresa absoluta que s'hi respira, surten del molí fent una xiscladissa de protesta. Els molins de Sant Lluís encara són respectats i llur utilitat no ha estat posada a discussió. Els matins de diumenge el moliner s'enfila a un petit terrat i curiosament entortolliga i subjecta la tela de les veles. El moliner menorquí respecta el descans dominical i a tot estirar consumeix la festivitat de la diada lliurat a una tasca merament contemplativa. Els diumenges i els dies que el vent flaqueja són les úniques ocasions en què el molí resta inactiu.

Els afores de Sant Lluís responen perfectament a la impressió agrícol, una mica exòtica, de l'illa menorquina: sovint, arran

d'un camp de cols, una palmera vincladissa o una filera amuntegada de panes de moro amenitzen, amb un convenciment de cosa imprescindible, el verd tendre dels camps. Quan aquests camps reposen, lliurats a una simple fecunditat d'herba menuda, els participants d'aquest festí herborístic poden ésser les vaques, els porquets negres o bé un ase que fa cura de repòs. Els porquets negres abunden molt a Menorca i a voltes en un trencar de camí, us trobeu amb un ramat d'aquestes bestioles infelices que us

Moli menorquí

vénen a ensumar les sabates. Una constatació curiosa en aquests moments en què l'afició als cactus es generalitza: la terra me-

El port de Ciutadella

norquina és un país que podria dedicar-se a la cria d'aquestes plantes en immillorables condicions. Vaig tenir ocasió de visitar a Mahó una col·lecció particular de cactus del país i em plau assabentar als col·leccionistes barcelonins (i dic barcelonins perquè fins a l'hora present són els que amb més activitat i febre s'han enrolat en aquesta afició) que alguns d'aquells exemplars eren d'una raresa digna de concurs.

I, veieu, inconvenients de no saber gaudir amb les coses més abastables!... Al menorquí, de moment, l'únic sibirisme que li diu alguna cosa és el de col·leccionar pastilles de tabac, naturalment de contraban.

EL PORT DE CIUTADELLA

Anem a parlar de l'altre punt escollit en aquest reportatge per a justificar aquell paràgraf anotat uns ratlles més amunt segons el qual opinàvem que Menorca és una illa en diminiutiu que sap extreure gràcia de la seva petitesa. Ens referim al port de Ciutadella. Adorable port de Ciutadella!

Els ciutadellencs us el mostren amb una certa prevenció, temerosos de suscitar una hilaritat feridora. És una manera de veure les coses que no he acabat de comprendre mai. Precisament la migradesa del seu calatge i les reduïdes dimensions dels vaixells que pot arrearcar entre les seves parets originen sistemàticament el vostre instint de simpatia. Ports grans? N'hi ha tants! En canvi, el port de Ciutadella respira una intimitat gràciosa, inefable. L'únic vaixell de passatge que hi evoluciona és el *Ciudadela*, un vaixell del qual els viatjants de comerç expliquen peripècies de tota mena. La més admissible de totes és la que acaba exposant-nos la seguretat absoluta d'ésser profusament brandats si us hi embarqueu.

Els velers s'hi senten confiats i acostumen a abundar-hi. Des del camí que passa vorejant, a uns quinze metres del nivell del port, us podeu meravellar amb el formigueig constant que les tasques d'omplir o buidar un d'aquests velers origina. Els crits dels mariners us arriben a l'orella entre el cruixir de fustes i bocois. I les evolucions, més aviat decoratives, del carrabiner, contemplades a vista d'ocell, inviten a qualsevol divagació interior més o menys humorística. Vora el veler van i vénen els carros de transport i badoes i mariners encerclen l'espai reduït dels que feinegen.

Els mariners de Ciutadella, quan el temps

no pinta massa bé i més enllà del far les onades gasten un gènit contundent, s'asseuen en un recó i esperen que el sol els vagi esblaint el contrast massa viu dels seus pedaços. De vegades aquest règim solar els ensopeix una mica i llavors s'hi queden endormiscats, amb una pellerenga de cigarret a la boca.

Com que el port de port no en té gran cosa, s'hi estenen xarxes i calçotets mariners. Les gavines, comprenent que la *machine* no fa el port, evolucionen sense repòs pel voltant dels pals dels velers i les barques, i el seu vol aristocràtic i encantat té una grandesa plàstica de tema de cartell turístic.

A Menorca, al revés de la nostra Costa Brava, és l'home i no pas la dona l'encarregat de sorgir i apedegar les xarxes. Com que aquesta feina no vol presses, ni un vent que tiri massa al dret, el mariner ciutadellenc posseeix una cova natural, a poques passes del mar, on treballar amb les degudes garanties de confort. El sol hi arriba mentre que el vent no aconsegueix pas esquitllar-s'hi. Cap a mig matí la cova és plena de vells mariners que treballen i conversen. A vegades la conversa s'encén una mica i llavors sentiu una veu desafidora que crida:

—Sa convidada per tots!

A l'altra banda de port hi ha el badall negre d'unes quantes tavernes marineres. En la més concorreguda, al damunt de la porta d'entrada, hi ha penjat un salvavides aporinat i un pal lleugerament decantat cap al carrer, per si un dia convingués fer-hi onejar una bandera. Unes lletres negres expliquen i justifiquen ambdues coses: Club Nàutic. Això de club nàutic, naturalment, és una manera de batejar les coses molt de cara al foraster, car, si enretireu la subtil cortina de l'ampullositat localista, us trobareu amb quatre gots de ginebra, un acordó i uns quants fabricants de calçat prenent el café i engegant abundants glopades de fum blau. D'una banda és molt millor això que no pas altra cosa. L'altra cosa significaria uns quants galons, algunes magnífiques gorres blanques d'oficialitat marinera i els abdomens entristsats amb què solen aguantar-se la banca i la indústria del país. El Club Nàutic gairebé no té temps de tancar les portes per a fer petar una discreta becaina. Quan no són els mariners són els treballadors, i quan no són cap d'aquests dos els que omplen les seves taules, ve una collada de fanàtics del matinejar i tornen a fer rutilar el ritme de l'establiment amb uns quants cafès amb llet, tantmateix massa honestos per a un temple de l'alcohol com el que ens ocupa. A pri-

Bruixes. — Hi ha una dita bastant coneguda que fa: «qui no creu en Déu, creu en bruixes», i aquesta dita no respon a la veritat dels fets, sinó tot el contrari. No es pot creure en bruixes sense creure en Déu; tota mitologia crea una llum i una ombra; al cantó de la llum hi ha els déus, els sants o els àngels; al cantó de l'ombra hi ha els diables i les bruixes. Totes les religions del món, fatalment, han produït sobre la imaginació dels seus adeptes la projecció d'una zona diabòlica temible, que generalment fa por, i generalment els creients procuren guardar-se'n de la manera que poden; dintre d'aquesta zona hi ha les bruixes; i pensar que es pot desarrelar de la imaginació de les persones primàries que tenen una fe qualsevol la idea de l'existència positiva de les bruixes és somiar impossibles. D'ençà que el món és món, i en totes les latituds on els homes s'han encarat amb un misteri existent o han creat un misteri per fer bonic o perquè els ha donat la gana, s'ha produït la presència de les bruixes o els bruixots.

Amb això de les bruixes passen coses veritablement insospitades; qualsevol que llegixi aquestes ratlles es pensará que a Barcelona, per exemple, entre les persones que paguen una determinada contribució, que són propietàries de més d'una casa, que estan casades canònicament i que tenen un amor decidit a les ciències exactes, no es troba avui dia ningú que cregui en bruixes. Dons el lector que pensi això s'equivoca. A Barcelona, com a tot arreu del món, hi ha persones d'una certa importància exterior, aptes per produir respecte i fins admiració, que creuen en bruixes, que no poden prescindir de la seva submissió a una màgia gròlera o reprobable. I em preguntareu: «Com és possible que persones així creguin en bruixes? No hi ha allò que en diem una educació, una cultura, una màl·lia fins i tot, per evitar que un home, que tothom el pendria per una persona decent i que fins llegeix *La Vanguardia*, segueixi, en l'època actual, creient en bruixes?» I jo, naturalment, a aquestes preguntes que em semblen molt enraonades, contestaré: «Què voleu que faci, pobre de mi? Però ni vosaltres ni jo no podem evitar aquest fet, que per altra banda no és una gran desgràcia, que el senyor A. o la senyora B. estiguin convençuts de la veritat d'una sèrie d'estupideses o de rondalles de la vora del foc.»

I si em feu ésser una mica més sincer, us diré que jo m'alegro que la fe en les bruixes i en tot el que afecta a la màgia i a la bruixeria no sigui una cosa absolutament morta. Les bruixes tenen una mena de dramatisme tenebrós, una poesia agra i trista, de vegades delíciosíssima, que ve a ésser la sal i la gràcia del nostre paisatge. Jo en el paisatge, sempre, a més de la realitat, m'agrada veure-hi la poesia, i en molts indrets del país, i en moltes situacions i en moltes hores determinades, aquesta poesia neix precisament de la fe en les bruixes. Això semblarà una mica estrany, si jo dic que no crec ni he cregut mai en bruixes, però encara que no hi cregui, la fe dels altres em serveix per vestir amb una poesia especial allò que sense aquesta fe quedaria

No es necessita ésser un temperament religiós, ni un creient autèntic per comprendre i sentir la bellesa o la gràcia que la religió dona a determinades coses; doncs bé, la bruixeria i la màgia, que són una mena de sostrements o clavegueres de la religió, també donen la seva bellesa tenebrosa, la seva suggestió als moments o als objectes que a mi m'interessen, en tant que espectador.

Parlar de bruixes, al passeig de Gràcia, per exemple, entre dotze i una, sembla que sigui tenir ganes que a un el prenguin per guillat i que seriosament no se'l pugui escoltar ningú. A desgrat d'això, el món de les bruixes ha creat en el nostre país, i en el folklore del nostre país, que de vegades és poesia pura, una sèrie de modalitats peculiaríssimes, plenes de color, d'imprevist i de suggestió. I aquest món, que jo confesso que em fa riure, ha creat també una gran quantitat de drames autèntics, de crims i de fets bàrbars o meravellosos.

La religió, encara que sigui una religió tan universal com la catòlica, agafa en la pràctica de cada país un colorit i un to especials; i si en la religió, que està subjecta a una teologia i a una disciplina invariables, s'hi sent l'aire nacional i fins local, podeu comptar si s'hi té de sentir en una cosa com la bruixeria, que ve a ésser una mena de religió diabòlica no gaire controlada, misteriosa, secreta i filla moltes vegades de la pura imaginació.

El senyor Joan Amades, en la *Biblioteca de tradicions populars*, acaba de publicar un volum que amb el títol de *Bruixes i bruixots* estudia tot el folklore màgic i diabòlic del nostre país amb una erudició i al mateix temps amb una gràcia admirables.

Aquest llibre del senyor Amades el trobo jo de primera i a mi m'ha interessat moltíssim. En general sóc un aficionat al folklore, encara que no sigui un incondicional o una víctima del folklore; vull dir que en el folklore també hi ha coses que no crec que tinguin cap interès. Però aquest llibre sobre les bruixes, amb tot el grotesc i l'absurd que delata a cada moment, explica també tot aquell dramatisme, tota aquella bellesa tenebrosa que es desprèn de la por, de la imaginació o de la perversió de les persones lligades directament a la terra. Penseu que sense les bruixes i sense la fe en les bruixes, els mites més bells de la poesia cristiana no existirien. No hi hauria, per exemple, la figura del doctor Faust, ni hi hauria a Catalunya la figura del Comte Arnau.

Així com el sentiment religiós crea les ganes i el desig d'acostar-se a Déu i d'unir-se amb Déu, es veu que hi ha hagut sempre, d'ençà que el món és món, un sentiment d'aberració religiosa que ha creat el desig de conivir, de sentir o d'unir-se amb el diable, i això és la bruixeria. Com s'ha sentit a Catalunya aquesta aberració dolorosa i humana, creant una poesia popular grotescament i dolorosament humana, és el que jo he trobat en el llibre del senyor Amades.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

The Majorca Sun and The Spanish Times

El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans

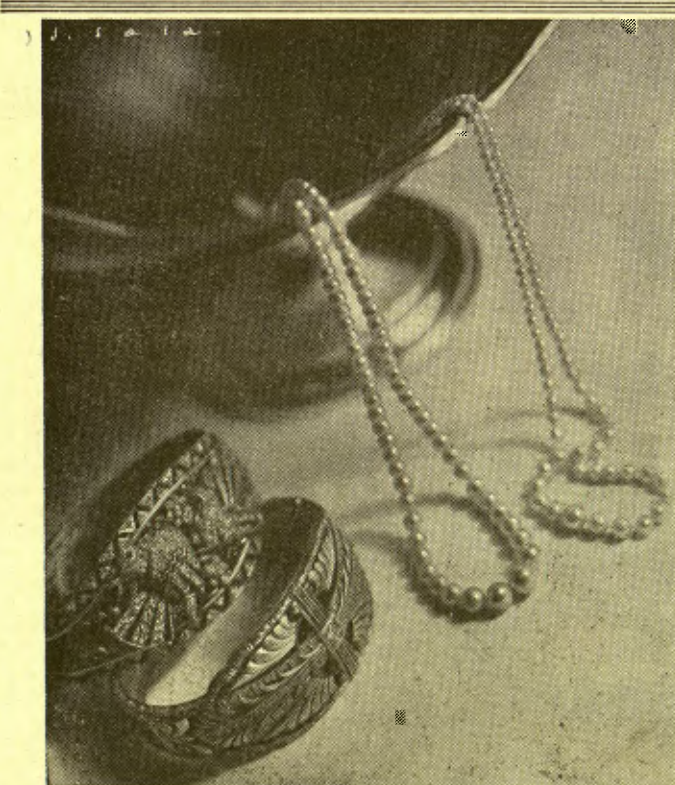
25 cèntims en tots els quioscos

Exit en la mida Corbates inarrugables Pijames a bon preu

JAUME I, 11

Teléfono 11655

Les joies sortides d'unes mans sensibles i sàvies fan pensar en les coses somiades...

JOIER

Passeig

de Gràcia, 18

J. ROCA

EL CINEMA

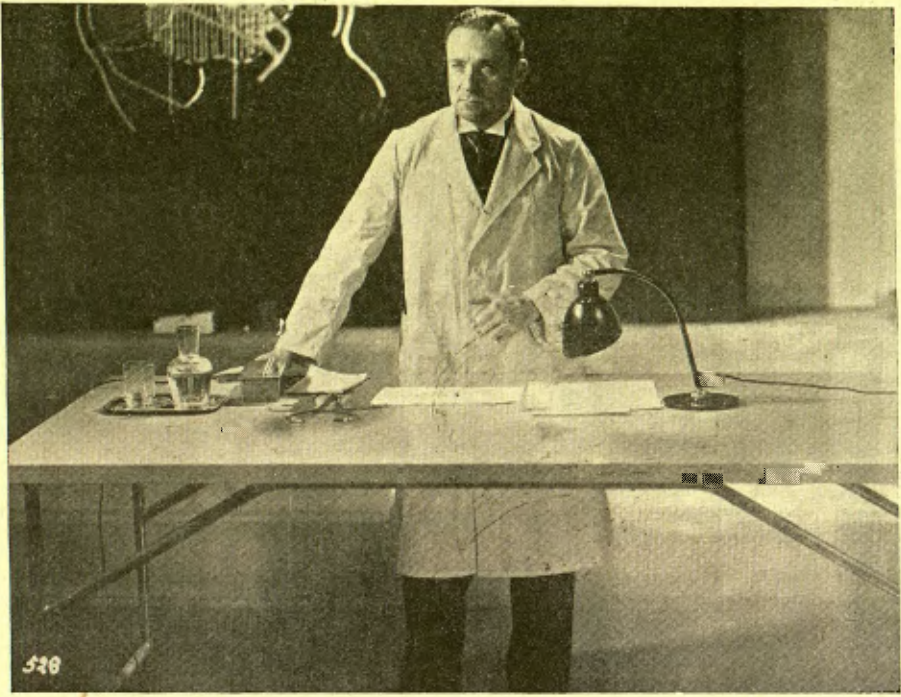
LES ESTRENES

"El testament del Dr. Mabuse"

La puixança hipnòtica que posseeix, permet al doctor Mabuse de fer-se amo de la voluntat dels altres. Instruments dòcils en mans del mestre, una colla d'homes es dediquen així a cometre tota classe d'atrocitats. Hem d'aclarir tot seguit que no hi ha en tot això cap mala intenció, els propòsits del famós doctor no essent sinó rigorosament filantròpics. La idea d'aquest home de ciència és que l'única manera de regenerar la humanitat — en la qual cosa ell està particularment entestat — és sotmetre-

nou film. Remarquem-ne alt per alt alguns trets més fonamentals.

Primer que tot, la concepció ardida del *découpage* que crea un estil que sembla participar de la trepidació emotiva, del caràcter esporàdic dels esdeveniments. Un *découpage* que desconcerta, perquè no concreta; que excita, perquè recorre sovint als punts suspensius; que per un hàbil desordre aparent no permet a l'espectador arrossegar-se, provocant així aquella tensió de l'atenció tan eficaç en els films d'aquest gènere.

El deixeble del Dr. Mabuse

la al pànic. Acumulant les catàstrofes i els crims espantosos, es produirà aquella commoció psíquica que ha de fer que els homes esdevinguin més bons. El procediment regenerador podrà resultar antipàtic, però no es tracta aquí, naturalment, de discutir-lo; solament cal planyer-se que la gent no pugui assabentar-se clarament dels objectius del doctor, ja que d'estar-ne informats, no deixarien de fer-se cartoixos, amb tal que el doctor, satisfet, acabés les seves macabres facècies.

Hem d'aclarir també que el doctor Mabuse és una vella coneixença cinematogràfica que ens va presentar ja Fritz Lang anys enrera. Aquest ním d'avui continua aquell, i tracta de l'execució del testament del doctor per obra d'un entusiasta deixeble de Mabuse, aquest havent capitulat sota la folia de què ha estat víctima i no essent capaç d'altra cosa que d'anar escrivint uns calligrames que el deixeble desxifra amb gran tort dels pobres mortals, ja que aquells especimens de literatura sobrerrealista no són sinó altres tantes sentències de mort.

Es tracta d'un film de Fritz Lang i amb això ja n'hi ha prou per recomanar-lo a l'atenció de tots els bons amics del cinema. Fritz Lang no copia ningú, sinó que fa sempre obra personal, i per això l'interès únic dels seus films. Impossible detallar ací les característiques cinematogràfiques del seu

Després, aquella manera tan característica que ja havíem remarcat en *M* i que consisteix a acabar amb una acció quelcom iniciat en un diàleg, i això sense solució de continuïtat. La frase és com interrompuda al volt de la paraula per rebre una prolongació estrictament visual. També és sorprenent el partit que treu de prolongar amb insistència la durada d'un pla que no revela sinó objectes, deixant els personatges invisibles. L'acció roda a l'entorn de la pantalla i no en podem copsar altra cosa que els seus signes verbals. Quant a l'episodi final — la persecució nocturna —, ens sembla constituir un d'aquells malabarismes tècnics que avalen per ells sols un prestigi de director.

El film vol aprofitar-se de l'oportunitat? La pregunta no semblarà massa gratuïta, si hom té present que aquest era el cas de *M. Thea von Harbou*, que ha escrit el *scenario* aprofitant la multiplicació creixent dels actes de violència que es realitzen a tot arreu, pot haver tractat, d'acord amb la seva tàctica de sempre, de donar forma mítica a aquesta actualitat, tractant així d'interessar, en el sentit més fort del mot, un públic que conserva sempre fresca una dosi de puerilitat a disposició dels directors que saben amb llur talent brodar esplendorament les idees més trivials.

JOSEP PALAU

La darrera sessió "Mirador"

Dilluns no era pas un dia dels més indicats per a un espectacle. L'anunci d'una vaga general, encara que destinada a fracassar i en la qual no es creia massa, serví tanmateix per a retreure el públic. Hi hagué cinema del centre que, amb programa d'estrena, vengué vuitanta butaques. De totes maneres, els addictes habituals de les nostres sessions formaren per a veure *El poder i la glòria* que MIRADOR tenia interès a presentar per tractar-se d'un bon film i que, a més a més, ofereix una novetat de realització que pot donar resultats considerables en mans d'un director de vàlua.

Els nostres lectors, ja abans d'estrenar-se aquest film, sabien que William K. Howard havia recorregut a un procediment narratiu que gairebé té alguna cosa de proustià i que és realment una troballa d'autor: el company de tota la vida del protagonista, en sortir dels funerals d'aquest, en narra la vida en un ordre comanat per l'associació d'idees, sense un ordre cronològic precís. Mentre damunt la pantalla apareixen les escenes explicades, hom sent la veu del narrador, interrompuda quan cal pel diàleg propi de l'escena que explica.

El film, a part aquest procediment, és d'una honradesa sense cap concessió als *poncifs* habituals. Ja de bon principi, per exemple, l'espectador sap que el protagonista s'ha suïcidat i, per tant, li és revelat per endavant l'acabament del film. Però això, que minvaria l'interès de la majoria de pel·lícules, en les quals la gràcia depèn de l'acabament — sovint feliç —, aquí no compta. L'espectador arriba quasi a oblidar-ho, pres pel desenrotllament de la història de Thomas Gardner que l'ha de dur al suïcidat, gest en el qual l'ha precedit la seva primera dona.

Per insistir sobre aquest aspecte de la manca de concessions, assenyalam la humana inhumanitat del protagonista, que no el fa gens simpàtic, però que no deixa d'ésser mai un ésser real, antipàtic gairebé sempre, amb contradiccions com les presenta tot home; lluny doncs dels protagonistes tots d'una peça, bons o dolents sense matisos, tan corrents és el món del cinema.

El film és desenrotllat amb una certa lentitud, cosa que l'emparenta amb una d'aquelles novel·les denses, inaptes per als lectors frívols que volen passar l'estona. Però aquesta consideració no pesa pel que fa a la qualitat de cap obra.

I menys encara pot pesar en el públic habitual de les nostres sessions, que ha demostrat saber apreciar films «difícils», d'aquells que moltes cases distribuïdores qualifiquen de no comercials. El nostre públic sortí satisfet d'*El poder i la glòria*. No volíem res més.

PANORAMA

Mirant enrera

Ens plau assenyalat l'èxit que obtingué la sessió de cinema retrospectiu organitzada per ADLAN a l'Intim Cinema, la setmana passada. Es tractava d'evocar el 1912 a través dels documents de primera mà que els films d'aquell temps poden procurar. El propòsit dels organitzadors era de presentar els films en qüestió com a documents genuïns que anaven a reconstruir una atmosfera per sempre perduda. Hom no pogué evitar tanmateix que el públic rigués de valent tot veient aquelles pel·lícules, i és que, la veritat, tenen aquests films una gràcia...

Es projectà una pel·lícula del famós Salustiano, *La Dama de les Camèlies* de la Bertini — esplèndid exponent d'un moment típic del cinema europeu —, i una pel·lícula dramàtica que tenia certes afinitats amb *El càntic dels cànctics*.

El públic sortí molt complagut d'aquesta sessió.

Cinema nazi

El doctor Goebbels, ministre de la Propaganda, ha fet recentment un discurs-programa davant dues mil persones del món del cinema alemany.

Després d'haver provat amb números, que el film alemany ocupa el segon lloc del món (el primer, l'americà) en el mercat internacional, ha anunciat la voluntat decidida del govern hitleria de sotmetre la producció al respecte dels nobles sentiments i de la cultura.

El doctor Goebbels ha parlat també del desig de suprimir els impostos de l'Estat sobre el cinema i el suport financer del govern als productors independents.

Més revistes

Amb *El carrer 42* la revista cinematogràfica adquiria dret de ciutadania al cinema. Fins aleshores, tot havien estat provatures poc reeixides. L'èxit d'aquell film, en el qual un tènue fil d'argument relligava les escenes de music-hall, llençà els productors per aquest nou camí que encara no s'ha acabat de recórrer.

Poc després d'*El carrer 42* — presentat a Barcelona per MIRADOR — se'n oferia *Vampíresses 1933*, film, pel nostre gust, inferior a aquell, però amb unes quantes escenes de revista encara més *féériques* i amb més vistositat de *girls*.

Ara, encara s'ha volgut fer més. Des d'Amèrica arriben dos grans films d'aquest gènere, *Flying down to Rio* i *Wonder Bar*, amb centenars de *girls* triades entre millers, amb música agradable i tan ballable com vulgüeu. Només cal dir que en el primer prenen part Dolores del Río, Ginger Rogers, Gene Raymond i 200 *girls*; en el segon, Kay Francis, Dolores del Río, Al Jolson, Ricardo Cortez i 400 *girls*.

Hom ha començat una gran propaganda d'aquests films. No jutgem sense prou elements. Però n'hem vist algunes fotografies i podem assegurar que els espectadors no tindran prou ulls per mirar

DES DE LA BUTACA

Els rètols i les paraules

Que confortable s'està, ara, en les butaques del cinema! Adhuc en els locals de barriada, de preus popularíssims, les empreses s'han preocupat d'oferir uns seients còmodes i generalment espaiosos als espectadors. Al cinema no hi fa fred, tampoc, i tant l'una cosa com l'altra són avantatges que es posen de la banda seva en la competència amb el teatre. Perquè en els teatres de Barcelona, salvant raríssimes excepcions — la més important, el Tívoli, es passa gairebé tot l'any convertit en cinema —, són incò-

que els rètols no corresponen a les imatges.

Un amic meu assegurava no feia gaire que els que tradueixen els rètols de les pel·lícules i redacten els subtítols treballen a preu fet i tenen uns sous exigües. Seria l'única explicació, ben lamentable per cert, de veure com és traduït, per exemple, *maître-chanteur* (xantagista) per *mestre de cant*, i com són alterats conceptes essencials del diàleg, que fan canviar totalment la fesomia de la pel·lícula per als que no entenen l'idioma original, o per aquells que no poden

Films del 1900 : «Bowery»

modos, les butaques són quatre fustes nues i duríssimes, topeu amb els genolls amb el rengle del davant i la calefacció de les sales és deficientíssima i s'agreuja quan s'alça el teló.

Esteu en un cinema de segona categoria, amb pretensions. Per una pesseta teniu una localitat confortable i ben situada, la màquina i la instal·lació sonora són excel·lents i els programes acumulen dues o tres pel·lícules bones abans d'un mes d'haver estat passades als locals d'estrena. Però de sobte tota la vostra satisfacció es glaça. Surt a la pantalla la bolloca protigiosa de la Grota Garbo i us comença a parlar en castellà, amb una veu freda i antipàtica. Els malabarismes cerebrals de Pirandello, les seves especulacions de sempre sobre la personalitat de l'individu s'han de sotmetre a les regles idiotes dels tècnics del *dubbing*. Però, qui deu encarregar-se d'aquests doblatges? Perquè en aquesta mateixa pel·lícula, en una escena dramàtica intensa, el galan exclama amb esverament: *Madre de Dios!* L'editora del film acaba de muntar uns estudis a Barcelona, que, com ja podia suposar-se de bon començament, malgrat solts oficinosos i embadaliments periodístics, seran destinats *exclusivament* al doblatge de les seves produccions. I si ara, fetes les sonoritzacions del *dubbing* a París o a Hollywood sentim aquestes joies d'expressió, no crec pas que puguem ésser massa optimistes ni esperar l'any que ve amb tranquil·litat. Sentirem la Garbo i la Crawford a tots els cinemes amb la magnífica veu de la senyora Fornés o de l'Amàlia Palau, i Lionel Barrymore amb l'accent particular del senyor Montero.

I aquesta malura del doblatge, fet sense cap garantia de fidelitat ni de discreció, s'ha estès a totes les distribuïdores. Hom no respecta ni tan sols la veu més fonogènica del món: la de Marlene Dietrich. *La Venus Rossa* cantava en castellà una cançó particularment ximple, i a *L'Express de Xangai* hi sortia un graciós andalús que sabia esguerrat amb el seu accent sevillà els moments d'un patetisme més ben cuinat per Sternberg. Desproveït de la màgia de la seva veu sensual, l'art de Marlene quedava terriblement fals i ple de trucs.

Que se n'hi gira de feina, a l'amic Gasch! No fa gaire que, en aquestes mateixes columnes, ell ens recordava alguns dels més recents estralls del doblatge, entre ells *Viatge d'anada* i allò tan còmic que es deia *Així és Broadway*. I l'intolerable escamoteig que es féu de la versió original de *Cavalcada*? I la pronúncia de xinesos venedors de collarets que llueixen els personatges de *Madame Butterfly* en la versió castellana?

Ara surt una documental sobre terres exòtiques. Un xerraire que parla en castellà explica també el film, i s'emboïca cada història que us feu creus d'haver après tan malament la història i la geografia. Però tot s'acaba, en aquest món, i aleshores passa una pel·lícula en la seva versió original. Us espera una altra sorpresa. Per poques nocions que tingueu de la llengua en la qual és parlat el film, comproveu tot seguit una cosa: que els rètols en castellà són una traducció d'una vaguetat tan llunyana que en lloc d'ajudar entrebanquen. Sense comptar les vegades, massa freqüents, cal dir-ho,

seguir perfectament tots els mots del diàleg. Seria ben interessant que la meitat dels genis literaris que redacten notes oficinoses per a la premsa en els departaments de publicitat de les cases distribuïdores posessin llur talent ben retribuït al servei de la traducció correcta dels subtítols o a la revisió literària dels *dubbing*s.

A més a més, els rètols, en lletres blanques, es fonen damunt les parts clares de les imatges. Penso que és la Warner que, ultra haver reintroduït la presentació gràfica dels personatges en els repartiments, ha adoptat el sistema de posar els subtítols en una faixa negra que destorba poc i permet llegir-los fàcilment. No ho podrien adoptar totes les cases?

La sessió s'ha acabat, i la gent desfila després de tres hores de cinema. Tanmateix, per una pesseta de l'entrada, potser he estat massa exigent.

RAFAEL TASIS I MARCA

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681

De les 3 tarda a la 1 matinalda

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges Fox Movietone
NOTICIARI FOX SONOR (Notícies d'Espanya)
NOTICIARI FOX SONOR (Internacional)
LA MUNTANYA DEL KAISER

TEATRE GOYA

TOTS ELS DIES, TARDA I NIT

3 grans produccions COLUMBIA, 3

La locura del dólar

per Walter Huston

La consentida

per Carole Lombard

Alma de centauro

pel famós cavall «Rex»

Distribució CIFESA

Elegant... i ben afaitat. Utilitza diàriament crema-sabó BLANCAFLOR, elaborat amb les untuoses aigües de La Garriga.

El sabó perfecte de l'eterna joventut. Es un producte nacional.

Adquiriu de seguida un tub d'estany de crema d'afaitar BLANCAFLOR, i l'adoptareu.

Femina

Passeig de Gràcia, 23 - Tel. 13352

AVUI, ESTRENA

ANNABELLA
ALBERT
PREJEAN

Els felços intèrprets de
Noche de Redada, altra
vegada, potser la darre-
ra, plegats, en

Un hijo en América

Distribució ATLANTIC FILMS

Reserveu les vostres localitats amb antelació

EXIT AL

Fantasio

QUELCOM NOU DEFINITIU EN CINEMA SONOR

amb
SPENCER FRANCY

i
COLLEEN MOORE

Film presentat en
SESSIO «MIRADOR»

EL TEATRE

A PROPOSIT D'UNA OBRA DE DEVAL

La qualitat del públic

Cal celebrar l'aparició del nom de Jacques Deval en els cartells teatrals barcelonins. En realitat ja fa uns mesos que hi feu acte de presència, puix ell era gairebé l'autor d'aquell *Signor Bracoli*, que adaptat al català amb el nom del *Commendatore Campanelli* ens donaven al Romea.

Precisament la seva extraordinària habilitat teatral, permet a Deval de saltar d'un gènere a l'altre, amb la probabilitat de reeixir-hi sempre. Posat en la que en podríem dir comèdia burgesa, escriu *Etienne i Mademoiselle*; en les obres històriques, *Venlósse*; en les comèdies policiaques, l'esmentat *Signor Bracoli*; en les farses de gran comicitat, *Tovaritch*; en els drames ambiciosos, *Prière pour les vivants*, etc.

Es fa difícil dir quin dels aspectes teatrals de Deval és el millor, puix tots són bons. Això no priva que nosaltres, pensant en el nostre teatre, preferim el Deval de la comèdia burgesa — burgesa per l'ambient —, car creiem que són obres com *Etienne i Mademoiselle* les que haurien d'alligirar els incipients comediògrafs locals. Comèdies d'aquest gènere són les que ensenya com conferir dignitat literària a la nostra escena, podrien menar el públic al teatre. Almenys, així ho creiem...

La companyia argentina Rivera-De Rosas ha estrenat al Barcelona *Mademoiselle*. Aquesta comèdia és una pintura magistral de certes llars modernes, on cada membre de la família tira pel seu cantó i viuen ignorant-se del tot els uns als altres, malgrat la permanència sota del mateix sostre. Els pares, lliurats en absolut a llurs preocupacions particulars, atorguen una atenció distreta als fills. En la comèdia de Deval, la noia de la casa, soltera, té un fill sense que els pares se'n assabentin. El drama que viu la noia i que la mena a una passa del suïcidi, no aconsegueix trencar el ritme alegre i apressat de la vida domèstica, ritme al qual es tornarà a reintegrar la noia al final de la comèdia.

Per a acusar els relleus del drama, Deval introdueix en la casa alegre i confiada un personatge estranyament tendre, la senyoreta de companyia, confident per força de la noia, que se l'endurà al camp per a amagar el part, i que a la fi es quedarà amb el fill, puix així pot satisfer uns sentiments maternals que coven en el fons de la seva ànima resseca de solterona.

En el teatre modern, poques coses s'hauran vist més emocionants que la confrontació d'aquestes dues dones: una, la noia jove, rica i bella, que odia el fill, car ve a desfer-li la felicitat; l'altra, la soltera amargada, que odia els homes, però que sent un desig imperiós d'un fill, ni que sigui d'una altra dona.

Aquest és el tema de *Mademoiselle*, obra que si té alguna falla resideix en l'excessiva habilitat de l'autor que alguna vegada li fa cercar efectes innecessaris. Però al costat d'aquestes falles personals, hi ha quatre retrats prodigiosos: el de la senyoreta de companyia, el de la noia i el dels pares, quatre creacions inhumaníssimes.

Doncs bé; *Mademoiselle* no ha plagut al públic barceloní. El dia de l'estrena, hom rebé l'obra amb una fredor extraordinària, que vorejava la protesta. Una vegada més, constàvem allò que ja havíem observat en altres ocasions. Quan el nostre públic teatral flaira que li ofereixen una obra intel·ligent, reacciona immediatament en contra.

En l'espai d'un any, hem vist la prova repetida diverses vegades. Primerament, fou

al Poliorama, on la gent va protestar *Baisers perdus*, d'André Birabeau, representada per la companyia Meliá-Cibrián. *Baisers perdus* és una comèdia interessantíssima, bastida a l'entorn d'un caràcter masculí vist de manera genial. L'obra conté escenes delicioses, que no bastaven per a calmar el públic.

Més tard, al mateix Poliorama, l'experiment es repetia amb *Domino*, la comèdia famosa de Marcel Achard que ens donà la

Jacques Deval

companyia Díaz de Artigas-Collado. Tota la gràcia, tota l'entremaliadura d'aquest impagable *Domino* no digueren res al nostre públic, que el féu objecte de l'acollida més displicent, matisada en certs moments per la protesta.

Ara, el cas de *Mademoiselle*. I esperem que la sèrie no està llesta. Que sorgeixi algun altre director de bon gust que vulgui oferir-nos quelcom d'interessant i nosaltres continuarem la llista.

Això és greu. És greu, perquè ni Birabeau, ni Achard, ni Deval no són a França autors de minories. Amb obres d'ells, hi ha teatres parisencs que durant un any no tenen necessitat de canviar la cartellera. Una comèdia que allà obté centes de representacions, a casa nostra no pot ésser donada ni un parell de dies, malgrat els advertiments de l'empresa preparant el públic, els judicis de la crítica, etc.

El públic barceloní, en general, no va al teatre. Però aquell que hi va, educat teatralment en l'escola de tot els Pérez i tots els Muñoz madrilenys, i en la dels Roures i Màntues locals, és un públic incapaç d'entendre res que denoti una mica d'intel·ligència i de sensibilitat.

La perspectiva no és massa falaguera per a l'esdevenidor del nostre teatre.

ANDREU A. ARTIS

La crisi del teatre català

Hi ha 200.000 pessetes anuals
Qui en dona més?

II

El cinema, ja ho hem vist, arreu del món té en el teatre un gran stock de matèria primera i un laboratori sense els quals no pot viure. D'altra banda, no solament és indispensable que el nostre cinema es desvetlli, sinó que és un fet que es desvetlla, i, si no ho fa amb material propi i amb gent pròpia, ho farà amb material estrany i gent estranya. Això és un fet que està en els seus inicis; quan aquest fet sigui gran, els nostres actors, que per mitjà del teatre nou s'hagin posat a to amb les circumstàncies, hauran d'esperar un paper d'extra en els rengles dels més miserables sense feina.

Actors i actrius bé ho veuen això; però quan es tracta de posar-hi remei, esverats per l'esdevenidor, atuits de timidesa, no se'ls ocorre tenir altra aspiració que passar de la misèria a la viu-viu anterior. Però fer la viu-viu, si és còmode, ara és impossible. Cal morir, o bé lluitar i vèncer, no contra el cinema, sinó al costat del cinema, suportant-lo, ajudant-lo a anar endavant.

Ah! — preguntaran els afectats per la crisi —, però és que això és possible? El teatre, aquest vell atrotinat, ha d'ajudar el seu rival, el jove — a casa nostra infant — cinema?

Ja hem dit com el cinema es servia del teatre per estalviar diners. Per què, doncs, el teatre no s'ha de servir del cinema? Per què, per quina raó, si el cinema, que és ric, pren gran quantitat, no solament d'assumptes, sinó de tècnica, sí, de tècnica i de material del teatre, no li ho ha de pagar?

Però — preguntaran l'afectat per la crisi —, és que li ho pot pagar? Es que, a casa nostra, el cinema ha pres molt del teatre?

De moment no li ho ha pres per dues raons: per l'estat del nostre teatre i per la vida de bohèmia i d'aventura, per no dir altra cosa, que porta el cinema. Només hem de veure els films que a casa nostra es produeixen. Però això no pot durar, no pas per res, sinó perquè un dia el públic tindrà una revifalla de dignitat.

Però és que no és solament el nostre cinema el que té una obligació envers el nostre teatre, sinó el cinema d'importació. El nostre país és tributari de l'estranger en quantitats enormes pel que fa a l'exploatació dels films que arriben de fora. Les cases productores, no solament fan un negoci d'importació, sinó que controlen els locals d'exhibició gràcies a les condicions draconianes que imposen. Un 40, un 50, de vegades un 60 per cent de la taquilla va a cases estrangeres. Els empresaris de locals posen constantment el crit al cel. No sabem si aquest drenatge de diner té alguna compensació en la balança comercial. Volem suposar que sí, i que altres indústries compensen amb exportacions aquesta sortida de diner. No volem pas que les cases estrangeres financin ni subvencionin els nostres teatres, ni que en fundin (per les nacionals podria ésser d'un gran benefici).

Però si és cert que la totalitat del negoci cinematogràfic s'enduu el públic que potser (potser) aniria als teatres, no seria cap cosa de l'altre món demanar que d'aquesta totalitat en sortís la compensació del mal que al teatre ha fet el cinema en espera del molt bé que el teatre pot tornar-li.

Cert que el negoci d'exhibició està no carregat, sinó recarregat d'impostos. No pretenc demanar que n'hi sigui posat un de nou. Si fos possible de treure'n algun, contents tots. Però hi ha en el cinema un ingrés misteriós que s'esgarria i que, ben dirigit, podria ésser d'un gran ajut per al teatre sense que perjudicés en res els interessos del cinema. Diem del cinema i no d'uns senyors particulars. I aquest ingrés ve de la censura.

La censura cinematogràfica es feia al Govern civil. Ara es fa a la Conselleria de Governació, que és el mateix indret material. Però no era, ni és, un servei del Govern civil ni del Departament de Governació, sinó un servei de la Mútua de Defensa Cinematogràfica.

Aquesta entitat, constituïda per representants de les cases distribuïdores, a raó d'un per sucursal, i pels empresaris, a raó d'un per local, facilità al Govern civil, perquè aquest exercís la censura de pel·lícules en un local de la casa, els aparells necessaris i el personal tècnic per projectar els films. Per pagar això fins a la seva amortització, la Mútua es quedava el cànon de tres cèntims per metre de film passat pels membres de la Mútua i cinc pels films dels que no en són membres (cases noves, particulars que emprenen l'exploatació d'un film, etc., etc.). Aquest petit cànon, amb els metres de film que s'arriben a passar a Barcelona, representava fa un any una quantitat anual superior a 150.000 pessetes, que ara han d'ésser moltes més perquè es passen molts més films.

Cent cinquanta mil pessetes anuals que serveixen per amortitzar l'aparell de projeccions sonor, quatre mobles i pagar el sou d'un operador, potser de dos.

I bé. Suposem que de sobte es declaren amortitzades totes aquestes coses i, sense exigir responsabilitats a ningú, es decideix que el cànon de censura passi a la Generalitat i que, cosa natural, es destina a compensar el perjudici que el cinema causa al teatre. Què passarà?

Passarà una cosa molt curiosa: que com més pròspera sigui la indústria del cinema, més possibilitats tindrà el teatre, i que com més pròspera sigui el teatre, més matèria podrà donar al cinema. Es compensaran mútuament.

FIDEL AMARGOS

(Passa al final de la pàg. 8)

FIGURES

Miralles, el dansari dels tsars

El carrer de Molvedre — com diu la gent — és una via suburbana de la ciutat de València. Comença a la vora del riu i es perd en la carretera de Barcelona. A dreta i esquerra, té uns carrerons afluents plens de gràcia i algun d'ells de rusticitat. Al carrer de Molvedre hi ha de tant en tant un retaule de ceràmica amb imatges populars. Hi ha un convent de monges, pobre i gran. Hi ha una església, la de Sant Llúter, trista i humida...

Aleshores va viure a París. La direcció de la Gran Opera va demanar la seva col·laboració. Va fundar de primer antuvi una acadèmia i, per a donar abast a la demanada d'inscripcions, hagué de fundar-ne dues més.

L'any 1929, un teoritzant prou conegut, André Levinson, va publicar una obra monumental sobre *La danse d'aujourd'hui*, on hi havia un apartat que parlava de l'Argentina i el geni de la dansa espanyola. En aquell capítol, André Levinson, referint-se a la decadència dels balls antics espanyols, deia:

«Una oportuna iniciativa ens va revelar, però, aquest gènere desueta i encara ple d'un estrany prestigi. Durant vuit dies, el music-hall de l'Olympia ens oferí la més sorprenent evocació d'un passat vivent que havíem suposat extingit. L'intel·ligent fervor de dos artistes remarcables féu revivre damunt de les taules els fastos del ballet espanyol de l'avior. *Monsieur Miralles*, que fou el ballari de la bella Otero, àgil veterà del baile que conserva una frapant bledania, va presentar amb la seva deixeble, *Mademoiselle Fernanda Ferrer* — la qual, amb un altre nom, havia estat primera dansarina a l'Opera de París —, unes quantes pàgines retruades d'un sabor únic, el valor documental de les quals iguala llur elegant *maestria*. Aquella inopinada demostració retrospectiva eixamplà el nostre horitzó revelant-nos aspectes desconeguts d'un art nacional sortit de la inspiració popular, però que evolucionat cap a la regularitat i la complexitat.»

I encara afegia, entre altres coses, André Levinson:

«La noble elegància i la juvenívola lleugeresa que *Monsieur Miralles* — el qual dansa quaranta anys — posa en les seves giravoltes a l'inrevés i en les seves gallardes contorsions, així com el joc expressiu dels seus braços, ens fan comprendre que *Monsieur José Otero*, el magistral teoritzant del baile, saludés el seu amic com el *maestro de los maestros*.»

Miralles, encara que vivint a París, no oblidava la seva ciutat de València. I tots els anys hi anava per la fira de juliol: per aquella fira de juliol en el programa de la qual hi ha un número de *bailes populares*, als quals potser anés Miralles, que, tot veient-los, pensaria quina llàstima és que els valencians no coneixin la seva coreografia pròpia com ella es mereix...

Miralles va morir a París l'any 1932. I allà el va amortal·lar el ballari francès Gustave Ricause. A l'any següent, les seves germanes, que el volien amb tota l'ànima i que ara veneren la seva memòria, varen traslladar les despulles a la ciutat que l'havia vist néixer.

I heus ací que l'any 1933 totes les societats — culturals, polítiques, recreatives — del carrer de Molvedre o de les seves proximitats es varen adreçar a l'Ajuntament de València demanant que honorés el record d'aquell mestre de ball que, amb la força del seu art, havia triomfat arreu del món... palesant que no sempre estan malament les coses fetes amb els seus. Poc després, el municipi valencià, mitjançant la intervenció del regidor Enric Duran i Tortajada, acordava fixar una placa commemorativa a la façana de la casa humil on va néixer Francesc Miralles i Arnau.

L'escultor Francesc Marco és l'autor de la placa. Es tracta d'una obra de marbre rosa i metall repujat. A més de les corresponents inscripcions, hi ha el retrat de l'insigne dansari i una parella de balladors valencians. D'ara endavant, tots els valencians que contemplen aquesta obra — finament inspirada — podran pensar que fins en les ocupacions més frívols es pot assolir la glòria o almenys l'anomenada, si en la tasca es posa voluntat i personalitat.

ALMELA I VIVES

Teatre Olympia

AVUI NIT, GRAN ESDEVENIMENT CINEMATOGràFIC

PROGRAMA MONSTRE. 3 GRANS ESTRENES, 3

El último experimento del Dr. Brinken

Alraune (BRIGITTE HELM), producte d'un experiment científic, dona formada sota l'agulló d'una ambició sense mida, és la trágica heroïna d'aquest singular film.

DANCING

Actuació insuperable de PAQUITA GARZÓN.— Orquestra típica Argentina de ROBERTO FIRPO.

Jazz Orquestra Americana

RENE CÔSPITO

Film B. G. K.

En atenció a ésser aquesta la primera super-producció realitzada a l'Argentina, la sessió d'avui serà dedicada a la colònia argentina de Barcelona.

La grandiosa super-producció de gran presentació:

El collar de la reina

Història de l'escandalós procés en què Mirabeau va veure el preludi de la Revolució Francesa.— Gran creació de MARCELLE CHANTAL i DIANA KARENNE

Gran espectacle a preus econòmics

METROPOL CINEMA

AVUI I CADA DIA

Sally Eilers Norman Foster
Rosita Moreno en

La dramàtica història d'un amor del nostre temps

URQUINAONA

DEMÀ

ESTRENA SENSACIONAL

La gran desfilada de l'oceà

Adquiriu les vostres localitats amb anticipació per aquest grandios espectacle

Metro-Goldwyn-Mayer

LESLLETRE

La religió europea a través del geni literari Una altra poesia catalana d'Aribau

Si algú ens demanés quina és la màxima característica del nostre estimat continent europeu, dominador material i espiritual de tots els continents de la terra, diríem de seguida que és la d'haver-se fet seva, com es va fer, la concepció jueva fins al punt d'haver-se-la, no sols imposat a la pròpia concepció original nascuda a l'època antiga del paganism coneguda per l'època clàssica greco-romana, sinó fins al punt més extrem i més sorprenent, que en renàixer aquesta concepció tradicional i autòctona nostrada, a l'època coneguda en la història universal per la Renaixença, que més que renaixença va ésser veritable naixement de l'Europa septentrional, que es va afegir al curs de la nostra civilització típica, el nostre continent va tenir d'anar obrint pas al propi pensament estripant-se les entranyes, i trencant-se els ossos com en l'operació cesària, ço és, lluitant contra la concepció manllevada a Israel, que s'imposava a si mateixa. Durant molt de temps en nom d'Israel ens vam oprimir nosaltres amb nosaltres, perseguint-nos com a conills.

Europa, el continent més petit materialment i el més gran espiritualment, es va fer bíblic a través del Nou Testament, corona de l'Antic, i és curiós d'observar com la concepció d'aquests dos Testaments va evolucionant i minvat entre nosaltres, estudiant-la i seguint-la a contracorrent de les més altes manifestacions nostrades, que són les produïdes pels nostres més grans genis literaris, riquesa suprema del patrimoni espiritual també nostrat.

Quatre són les principals figures del joc literari europeu, entre les moltes que si volguéssim podríem esmentar en el camí que ha fet la història literària moderna continuadora de l'antiga, dintre de la civilització cristiana, que va des de la fundació dels Estats moderns europeus, nascuts a la mort de l'Imperi Romà, fins a l'hora que som en aquest moment marcada pels rellotges que segueixen el sol.

Aquests quatre genis, el nom dels quals produïx rotundament de cap i esgarifances de fred, perquè són quatre abismes d'humanitat penjats en l'infinit, i que són Dant, Cervantes, Shakespeare i Goethe, escalonen els compassos d'avenç de la nostra cultura i de la nostra concepció vital i mundial, sobresortint tant entre els altres escriptors d'aquest període que no té res de curt, que es poden esguardar des de lluny per damunt de tots, com els cims entre les muntanyes.

Els quatre genis, l'italià Dant, l'espanyol Cervantes, l'anglès Shakespeare i l'alemany Goethe, cada un des del seu propi país i des de la seva pròpia llengua, formen el quadro que comprèn tota la civilització cristiana mita d'aquesta religió, que a desgrat, com diem, d'haver nascut en un altre continent, ha constituït la religió del continent europeu i dels continents que Europa ha colonitzat. La civilització que va de Dant a Goethe, passant per Cervantes i Shakespeare, porta el senyal de la Creu, segell del cristianisme i marca de foc amb la qual el

poble de la Bíblia va marcar el nostre front al final de l'època pagana.

Estudiem en la forma en la qual el fons cristià del pensament europeu va travessar, com una agulla que passa el fil, pel geni d'aquests quatre grans homes, que marquen els quatre moments culminants de l'Europa moderna dominadora del món, com ho va ésser també l'antiga.

En Dant, el cristianisme no sols apareix erigit-se en sistema i identificant-se amb

l finalment ve Goethe, fill natural de Shakespeare i germà bessó de Kant, com hem dit nosaltres en la nostra obra titulada *Concepte general de la Ciència catalana*. Goethe, el darrer dels quatre genis, s'alça en plena Alemanya amb el *Faust*, com una ventada contra la concepció cristiana, i encara que l'heroi del poema dramàtic en anar a beure la copa del verí del secret de la Mort i del No-res, s'atura davant del repic general de campanes que anuncia la re-

El creador copsant les figures de la seva creació (dibuix de von Cornelius, litografia de von Hosemann)

l'ànima de l'autor, sinó proclamant i exaltant pel cantor sublim, que meditant tal com l'escultor català ens el representa, passa per l'infern, pel purgatori i pel cel, que tancant-lo en els seus tercets coronats per quartets, converteix la *Divina Comèdia* en l'encarnació vivent de la concepció cristiana europea, fent que el nostre continent amb la veu italiana que després d'haver estat la carn de la música, va acabar essent el llenguatge oficial de l'òpera, cant l'obra d'Israel i del seu heroi diví, com a cosa pròpia i engendrada en les pròpies entranyes maternals, com si fos Europa mateixa la que hagués parit el Messias que els mateixos jueus no van voler reconèixer. Teixit amb hendeccas, s'afirma d'or, forjat amb el foc de l'infern, purificat pel gresol del purgatori i brillant al cel, el poema dantès és la gàbia monumental on canten els rossinyols de Judea, aclimatats a Europa com més tard a Amèrica que és la terra dels llors, que en lloc de cantar com els nostres ocells, no fan més que repetir el que senten dir.

Passen els anys i amb els anys els segles, i s'aixeca a Espanya un altre literat i poeta del vers i de la prosa, visionari, ardent i serà, del llinatge de Dant, que com el cantor italià, canta la humanitat fent callar els chors i fent-la girar entre les dues figures que són el pol nord i el pol sud que va de l'ideal al real. El Quixot, company de Sanxo Pança, concebut en plena consolidació del cristianisme, el cristallitza en la humanitat, creant el quixotisme, que nosaltres alguna vegada en altres estudis publicats, hem definit dient que era el cristianisme armat.

Però de seguida sense donar temps a respirar ve Shakespeare, el més humà de tots i el més agut i pregon, agut com un clarí i pregon com un timbal, de tots quatre i que en lloc de les cordes de la lira, polsa directament els nervis de la carn, pessigant-la i fent-li pessigolles amb els dits a flor de pell, i posa a la religió europea, elevada a universal, l'accent del dubte, pintant-la amb mà de mestre en la tela del judici. El famós monòleg de Hamlet escrit davant del silenci del món, com davant del silenci del públic del teatre que l'escolta, quan l'actor s'avança fins al prosceni per recitar-lo, com és costum, és l'ària amb què l'Edat moderna respon des de lluny a l'ària de la Passió de Jesús de Nazaret, cantada *in illo tempore*, amb notes d'agonia a l'hort de les Oliveres, quan ningú no l'oïa i només l'escoltava el silenci dels segles.

surrecció de Jesús el dia de Pasqua, no deixa d'haver estat el primer geni europeu que té la pretensió de rompre contra la religió d'Europa. En la resta de la seva obra i en les converses i documents que se'n conserven, es declara enemic irreconciliable del cristianisme, tractant-lo de malaltia ètica i estètica, que ell també pateix, al bell mig dels esforços màxims que fa per guarir-se i morir completament sa i bo, abans d'entrar a l'eternitat.

Dant proclama, Cervantes accepta, Shakespeare dubta i Goethe nega. Vetaquí amb quatre paraules la revista de la religió europea passada a través del geni literari d'aquest continent. Manca preveure la posició que podrà davant d'aquesta concepció jueva nostrada, el geni futur successor de la dinastia de la llista repassada suara. Nietzsche, que és l'anunci violent del geni esdevinidor, es presenta en franca oposició contra el cristianisme. En la seva prosa de poeta líric, encesa com una teia, canta exaltat la més gran de les megacions fins al punt de proclamar-se l'Anti-Crist. Portat per l'empenta de la fúria contra la religió d'Israel plantada en terra nostra, ens amenaça a tots, eridant tan fort com pot, amb la revolució social i el triomf del proletariat comunista, com a conseqüència fatal i lògica d'haver practicat la religió estreta de la Bíblia. «Aviat Europa — diu — pagarà molt car haver estat tants segles cristiana.» Si com a geni literari no és un Dant ni arriba a ésser com un dels quatre, respecte de la religió que ens ocupa, és l'Anti-Dant, al qual per cert anomena la hiena udolant en les tombes. Com a final de la trajectòria traçada en aquest article, podem dir que el darrer esforç del geni europeu iguala en negociació ço que Dant va fer en afirmació.

FRANCESC PUJOLS

Hem cregut sempre en l'emoció dels poetes i, des d'aquestes mateixes pàgines, quan l'any passat commemoràvem el centenari de la Renaixença, vam dir que Aribau, mancat d'heroisme, escèptic d'un retrobament, vi-brava d'emoció en estergir en aquells versos de l'*Oda* la sensibilitat de la seva ànima catalana. Convençuts que en 1815, quan comptava sols setze anys, ja havia estudiat els clàssics i en el reduït cenacle de la Sociedad Filosófica comentava «la vergonyosa decadència de la llengua catalana», i àdhuc, segons es desprèn de la carta que va escriure en 1817 a Ramon Muns (1), havia compost una poesia inspirada en el mateix esperit de l'*Oda*, hem defensat, si no el disseny conscient de renaixença, l'entusiasme d'Aribau per la nostra llengua.

Res no ha fet pensar tant en la circumstancialitat de l'*Oda*, com el fet que Aribau no escrivís res més en català. La coincidència quasi unànime de la crítica, a excepció de Milà i Fontanals i del P. Blanco, a apreciar aquesta poesia com una manifestació aïllada del talent poètic d'Aribau, ha contribuït força a fomentar la creença d'una inspiració inconscient. Tubino, després d'estudiar-ne els antecedents, no vacilla a afirmar que no podia inspirar-li cap ànsia de renaixença perquè ningú no pensava aleshores que pogués produir-se. Rubió i Ors diu: «Aquel melancólico cuanto fiero canto de despedida a las montañas de su patria, aquel bellissimo ditirambo que habia aprendido en el gremio de su amorosa madre, fué la primera y última composición escrita en lengua catalana...» Menéndez y Pelayo afirma que ningú no coneix versos seus catalans, anteriors ni posteriors a l'*Oda*, i darrerament, amb motiu del centenari, Massó i Torrents corroborava des de *La Publicitat* aquesta opinió generalitzada.

Malgrat que Aribau sigui estimat a Catalunya en el caire més imprecís de la seva personalitat, la seva figura, com a poeta català, ha restat confusa. Els antecedents de la seva *Oda* són ignorats, les seves produccions catalanes, al nostre entendre indubtables, desconegudes. La seva profunda coneixença de l'idioma, com així ho constata Rubió i Lluch, no igualada fins a Verdaguer, demostra un amor constant i, aquesta virtut, en un esperit tan sensible com Aribau, vol dir una consciència catalana i un tebi sentiment d'enyorrança per la llengua perduda. Si Aribau hagués continuat vivint a Catalunya potser s'hauria encomanat l'heroisme de Rubió i Ors, perquè, en la seva adolescència, quan Ramon Muns prologava el seu primer llibre de poesies castellanes, *Ensayos poéticos*, ja havia manifestat el seu sentiment per l'estat de depauperació en què havia caigut la llengua catalana, i res no demostra tan bé l'atenció que posava en tot el que fet referència a la poesia nacional, com el fet d'escriure l'*Oda* amb perfecció tècnica i en metre alexandrí, que Rubió i Lluch creu que aprengué de Puig i Blanc.

Aquest fet és eloqüent en l'estudi dels precedents de l'*Oda*, ja que el poema de Puig i Blanc no va publicar-se fins l'any 1842; Aribau, doncs, devia posseir-lo manuscrit. D'altra banda, l'autor de l'*Oda a la Pàtria* devia trobar-se una mica sol en els assaigs juvenils. Muns seguia el tarannà festiu de la poesia catalana; Cortada i Martí, adolescents encara, no podien emprendre's la tasca enorme d'iniciar la Renaixença. Necessàriament havien de fallar aquelles nobles iniciatives nascudes de l'escalf del primer cenacle romàntic l'any 1815. Aribau, després, esdevindrà escèptic d'allò mateix que tant ha estimat i, quan el veritable pare de la Renaixença, Rubió i Ors, publicarà l'any 1839, en el *Diario de Barcelona*, les seves primeres poesies catalanes, Aribau, en l'ambient de Madrid, castellanitzat, no sentirà l'emoció d'un retrobament ni l'ansia d'arribar-hi.

No obstant, el seu oblit no va ésser tan profund com algú ha volgut creure. Ultra *Palamós*, poesia anacrònica i que en part reproduïm en aquestes mateixes pàgines, hi ha un fragment d'una altra que ningú no ha esmentat i que pertanyia a Marian Aguiló. Heus-el ací.

Lloc, lloc pastors,
lloc, lloc pastors,
lloc que la noia
ve a la font.
Mirau sos canters
brillants com l'or
com enlluernen
ferits del sol.
Més enlluerna
son ulls hermits
quan en ell brilla
lo foc d'amor.

Manuel de Montoliu, en l'article *El secret de l'Aribau*, publicat a *La Veu de Catalunya*, estudia les causes que feren silenciar a l'autor de l'*Oda a la Pàtria*, el canvi de la paraula *pàtria* per la de *patró*, que, segons Montoliu, és evident. Entre les raons del crític n'hi ha una que, d'ésser veritat, explicaria a bastament el perquè de la desconexença que tots tenim de les altres poesies catalanes d'Aribau. Diu: «Aribau era home d'idees unitaristes i la seva inhibició absoluta del moviment de la Renaixença el fa suspecte d'anticatalanisme.»

Carles Riba, en dos articles de rèplica, apareguts a *La Publicitat* (dies 20 i 22 de febrer d'enguany), defensa, contràriament, la no substitució del mot *pàtria* i la circumstancialitat de l'*Oda*.

Valls i Taberner des de *La Vanguardia* (27 de febrer de 1934), defensa, en un altre caire, el catalanisme d'Aribau, suspecte a Montoliu.

Sense voler entrar en el fons d'aquesta qüestió, creiem encara el mateix que inspirava el nostre article commemoratiu del centenari: escrivís o no l'*Oda* en aquell moment, Aribau l'havia concebuda feia temps, àdhuc teníem esperances — no les hem perdut pas del tot — de trobar una poesia d'Aribau, en esperit, igual a l'*Oda* i molt anterior. Podria molt bé ésser que Aribau, entusiasta de les nostres glòries i dels prestigi de la llengua catalana quan des de la Sociedad Filosófica estava animat d'una ànsia de renaixença, més tard, absorbit en l'ambient unitarista de Madrid, es pene-dís i tot de la seva vocació juvenívola i, recelós, evitès la publicació d'altres poesies catalanes — indubtables perquè ell mateix ens en parla — que es perdesin. de mà en mà o que ell fés desaparèixer.

D'ésser així, la gran tragèdia d'Aribau hauria estat que, quan anhelava la Renaixença, quan plorava la vergonyosa decadència de la llengua catalana, quan estudiava els clàssics i assajava amb emoció la flexibilitat poètica de la llengua, la Renaixença no podia produir-se per manca d'ambient, i en canvi, quan anys més tard aquell moviment semblava definir-se en tots els caires, i l'empenta de Rubió i Ors n'assegurava la seva continuïtat, recelós, indiferent als entusiasmes de la joventut, poruc de les conseqüències, castellanitzat en l'ambient de la Cort, adulat pels grans crítics espanyols, restava insensible al moviment de reconstrucció nacional que ell havia iniciat. Mai no podia sospitar, però, que fóra precisament en aquest caire — el més imprecís de la seva complexa personalitat — on s'assen-taria la glòria del record i el prestigi de la seva immortalitat.

J. M. MIQUEL I VERGES

(1) Vegi's MIRADOR, núm. 240.

—Què feu assegut fa tres hores? No us he dit que escombréssiu les fulles.
—Espero que caigui la que falta.

(London Opinion)

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Proper diumenge, 11 d'abril

Excursió a Olesa en autocar per assistir a la tradicional representació de la **Passió**

Preu: 12 ptes., localitat compresa

Sol·liciteu opuscles explicatius

Qualsevol llibre a qualsevol preu

MAGATZEMS GASSÓ
FIVALLER (abans Fernando), 42

Reparació de Plomes
Estilogràfiques

de totes les marques a preu molt reduït

Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal: PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

EL MILLOR PRESENT
ÉS UN BON LLIBRE

LLIBRES RELIGATS
EDICIONS DE LUXE
LLIBRES PER A INFANTS

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

—Es admirable! Com s'ho fa per seguir escrivint mentre li parlen?
—No escoltant el que em diuen, senyora.

(Le Journal, París)

BARRI NEGRE

—Ara que he arrossegat la bola sobre un pilot de carbó, podem fer un ninot de neu.

(Life, Nova York)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telegr.: "Carbur"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MAN-GANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUI-FADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Joaquim Sunyer

L'exposició Sunyer ara oberta a les Galeries Syra ha tingut la virtut de desvetllar una veritable passió de judicis. En un sentit o altre, és gairebé segur que s'ha dit tot el que es pot dir. Sunyer, doncs, la pintura de Sunyer, està enmig d'un devesall de crítica. Des que és prim de qualitat fins que és la fita màxima de la seva obra, els comentaris han anat i vingut amb una enorme força de dicció i han deixat en l'ambient

hem tirat per camins diferents, serà ben bé perquè estarem sotmesos a la fluctuació característica en general de tot el contingent d'aficionats que han desfilat per les galeries del carrer de la Diputació amb l'ànim admirablement disposat a definir.

Hi haurà una coincidència. Coincidència que ens donarà la qualitat de radis que van a parar a un centre que s'anomena interès i valor.

Sunyer té dues cares. La que entusiasma de primer moment i que després es desinfla

Abaix la guerra!

Aquest sentiment de pacifisme acaba d'agrupar un estol de cartellistes amb motiu de l'actual Exposició del Cartell contra la guerra.

Presidits per Jean Carlu amb aquell afortunat cartell tan simple com expressiu titulat *Pour le désarmement*, una trentena d'expositors aporten les seves creacions, algunes força vigoroses, representant tota la tragèdia que es dibuixa en les hores dels grans desastres.

Gairebé tots aquells cartellistes pretenen representar al roig viu la realitat patètica, espectacular de mort, d'horror i de misèria; l'alambrada, els gasos asfixiants, cranis i creus i aus fatídiques, la vídua amb el filllet, etcètera.

Sols un cartell es presenta sense l'objectiu aterridor. Un cartell tot optimisme, simbòlic d'anhel de pau.

Heus ací dues maneres de concebre una mateixa finalitat. L'un pretén atacar la psique per les vies afectives, els altres per les aversives, i veritablement la sensació que hom rep davant d'aquest contrast de concepció expressiva ens ha estat reconfortant i agradosa; hom hi reposa l'esperit i, lluny de desentonar, sembla repetir-se la llei dels complementaris que exalten els colors oposats.

Ara bé: sense regatejar mèrits, tot i reconeixent que hi ha obres que revelen bones facultats, una tècnica del *métier*, un bon sentit cromàtic i de distribució espacial, podem sostenir-nos en el mateix to quant a la intensitat emocional aconseguida?

La intensitat emocional, però, no és fruit d'un disseny, ni d'un propòsit, i no s'assoleix únicament pel fet de representar escenes més o menys apoteosiques.

L'home porta ja en si la idea repulsiva de la guerra; tota representació descriptiva de les seves conseqüències que l'artista li ofereix, les té ja resoltes en la seva consciència i, per tant, davant del cartell, si no es veu la seva imaginació sollicitada, actuarà exclusivament de crític, d'analitzador, i en el moment que l'espectador es sent crític l'obra de l'artista ha perdut valor.

La sorpresa, la intensitat emotiva, quan s'aconsegueix, anihila l'esperit crític de l'espectador, i és aleshores quan l'artista triomfa.

Amb aquesta exposició que celebra actualment l'Associació de Cartellistes al Cer-

IV centenari de Correggio

El dia 6 d'aquest mes de març ha estat celebrat solemnement a Parma el quart centenari de la mort d'Antonio Allegri, conegut pel nom de Correggio, que moria a l'edat encara jove de quaranta anys.

Per l'avinentosa, han estat il·luminats amb feixos de llum potentíssima l'octogonal cúpula del Duomo de Parma on l'immortal artista pintà l'Assumpció de la Verge, circumdada de sants, àngels, etc., i la cúpula de Sant Joan Evangelista on pintà la glòria

francesa en la primera meitat del 1700. La voluntat silvestre, la joia de viure de Correggio, un bell dia seran transfoses a la galanteria d'un Boucher i d'un Fragonard; estrany destí d'un art, extremadament madur, àdhuc en la seva ufana sanitat, d'un art vell, quarantenari i que agrada fins a l'últim; miracle que es desplega amb l'absència de tota ombra d'inquietud i de tortura moral.

Certament, amb Correggio s'entra en un

Joaquim Sunyer — Nu del mirall

de la sala una atmosfera bullent de controvèrsia.

Feia temps que un espectacle així no es veia. Ens hem de felicitar que hagi reaparegut. Duriava molt allò de veure visitar exposicions amb un somriure als llavis i amb la predisposició de tothom a posar-se d'acord tot seguit. Quan entra la discussió i els criteris oposats teixeixen un món de fi-

Sunyer — Retrat de la nena Monroset

ligrans de lògica i d'argumentació, és que en el fons hi ha una cosa viva, palpitant, amb prou valor per arremolar raons de cultura pictòrica que surten rarament, aproximadament només quan hi ha quelcom d'un mèrit indiscutible. Que desvetlli la discussió és realment el millor que pot passar a un artista.

No diem això pel que Sunyer pugui treure'n pel que fa a l'ensenyança, perquè és obvi que com a personalitat definida no ha de treure'n res de nou. Ho diem perquè mentre el fet de la diversitat crítica succeeix, rodeja el conjunt un halo de categoria i s'observa l'aparició d'un desig d'arribar al fons de la qüestió estètica plantejada pel pintor.

Aquest és un signe del qual no s'escapa ningú que senti per la pintura el més mínim gust a assabentar-se del que té davant dels ulls.

Si a l'hora de voler establir un resultat per mitjà de la llei de les majories, hom s'adona que no hi ha unanimitat i que tots els que col·laborem en la tasca de fer pública una manera de pensar respecte a l'art

una mica, i la que obsessió per una rara complexitat de bellesa des del primer instant i que creix amb una enorme proporció.

La captació de la primera faceta s'aconsegueix pel mitjà de la simpatia. Les de Sunyer són teles d'un color que canta facilitat i felicitat. Lleugeres d'estructura colorística i compositiva. Bon xic epidèrmiques i tractades amb una gràcia especial, tenen molt a veure amb aquella superficial manera catalana de comentar les coses quotidianes que en virtut de la seva familiaritat van acompanyades d'una capa d'intransigència. Aleshores Sunyer és un gran pintor que fa bonic i que deixa entreveure la seva envergadura artística.

La segona particularitat ha fet dir a algun visitant, després d'examinar les obres, que Sunyer ja s'havia superat i que ara ja només repetia amb més o menys fortuna tots els grans dos de pit que ja havia efectuat.

Però no és pas això. Si hi ha repetició, no vol pas dir que sigui un Sunyer estereotipat ni que ja tingui un sistema, sinó tot el contrari, que és que té el valor d'èsser nou i igual quant a emoció, quant a sensibilitat pictòrica, quant a concepció general.

Així es repetí Beethoven i es repetí Goethe, i ara entre altres va repetint-se Stravinsky.

Arribat a la superació, només manca l'etapa de la decadència, que és la que equivocadament algun dels impugnadors deu voler significar i que cal dir que no es veu per enlloc de les teles exposades.

Sunyer, sota un aspecte de facilitat comprensiva, requereix bastanta més meditació que molts d'altres pintors de producció elaborada sota principis plens de fonaments argumentals.

A mesura que la meditació es desenvolupa i es veuen aparèixer segones capes espirituals, es té la sensació que Sunyer és un artista que treballa en perspectives anímiques, que treu en relleu volums d'una gran subtilitat, incognoscibles per als que en l'art voldrien germinar dialectica heroica o tràgica a tot gas.

Heus ací un punt capital en el pintor sitgetà que difereix del criteri de moltes persones. Punt que pot declamar-se dient que és una obra d'optimisme, de profunda alegria de cara a una terra franca, d'uns esperits oberts a l'eufòria d'un món que viu encarat a una gamma perfecta de colors dedicats per l'inventor.

Sunyer finalment encomana un senzill goig de viure, fent valorar persuasivament un grapat de coses disperses que per l'ús ens passen desapercebudes als nostres ulls acostumats.

ENRIC F. GUAL

Cartell de Miralles Garcia

cle Artistic, la nostra ciutat dona en aquests moments el crit d'«abaix la guerra!» amb serena reflexió.

I és aquesta serena reflexió la que priva precisament a l'artista de reflectir una vibració emocional, d'expressar l'esgarip d'esgarifança que s'extingeix sota el tro de la metralla.

Si aquesta exposició ha de contribuir a desvetllar els sentiments pacífistes, benvinguda sigui.

P. CATALA I PIC

nom registrat

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze Tintes i Utillatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu

JAUME I, 11
Teléfono 11655

—Apa, maca, fes un petó al padrí.
—Com el vol, a la Greta Garbo o a la Marlene Dietrich?

(Ric et Rac, París)

La dona del bandit xinès. — Aquests homes! No en sabràs mai de fer paquets!

(Ric et Rac, París)

—Només té una butaca del rengle 3 i una altra del 37? Està bé, me les quedo.

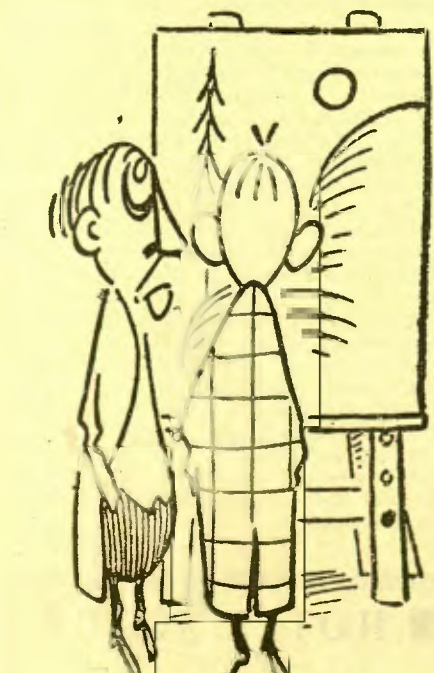
(The Humorist, Londres)

El jove advocat, que ha preparat l'escena per al client nou. — Ah, portes el correu d'aquesta tarda?

El grum. — Si, senyor. Que en té prou o vol que n'hi porti més?

(London Opinion)

—Què penses d'aquesta tela?
—Es bonica. Però no sé per què hi havien de pintar res a sobre.

(Dagens Nyheter, Estocolm)

L'infermer (ex-garagista). — Cinc litres?

(Merianne, París)

—Vostè s'ha assegut a totes les cadires!
—I ara! Només he provat d'asseurem-hi!

(Ric et Rac, París)

MUSICA I RADIO

MÚSICA I TÈCNICA

Reflexions sobre el disc

Un dels fets més sorprenents que ens ofereix la història de la civilització, és que el geni humà aconsegueix sempre crear els seus instruments tècnics en el moment precís en què una sèrie de factors ho exigeixen per tal de poder aconseguir una etapa superior de perfecció. En efecte: coneixem invencions prematures que han arribat alguns segles massa aviat, per a les quals la humanitat no estava encara preparada a rebre-les i a fer-se-les seves. El cas contrari és rar: gairebé sempre la tècnica ha engendrat les formes noves i les transformacions necessàries que el seu segle li demanava. En la història de la música, hem vist durant els darrers segles dues transformacions fonamentals: en què la tècnica ha jugat un paper decisiu: la transformació, en primer lloc, del clavicèmbal en el piano de pedals modern i — gairebé un segle més tard — la invasió de l'electricitat i de les seves darreres aplicacions en la vida musical.

Amb ocasió del bell concert de clavicèmbal que ens ha ofert aquests darrers dies el pianista Gibert-Camins a l'Associació de Música Antiga, ens poguérem adonar novament del que degué significar en els temps de Beethoven la victòria decisiva del nou instrument que sota les mans d'un Liszt havia de desplegar tota la seva riquesa, tots els encisos ignorats i insospitats d'un mecanisme cada dia més perfeccionat. El segle XIX, el segle del romanticisme i de les passions exagerades alhora que el segle de les confessions i dels quadros poètics, no podia acontentar-se amb un instrument que no admetia una expressió musical equivalent al contingut i a la raó d'ésser d'aquella època. I és precisament pel seu caràcter propi negligit i poc apreciat en els temps dels Chopins i dels Berlioz, que el so clar i brillant del clavicèmbal interpreta actualment per a nosaltres un ideal artístic que semblava perdut per a sempre.

El disc, com la ràdio, correspon, en primer lloc, a l'ideal democràtic al qual ens trobem sotmesos. És veritat que aquesta facilitat de la divulgació conté — segons molts — certs perills. Hi ha un bon nombre d'aficionats que en temen una profanació de les obres clàssiques, una manca de distància i de respecte quan ens serveixen les passions de Bach o les simfonies de Beethoven mentre estem sopant, durant una conversació lleugera o frívola, a qualsevol hora del dia i en qualsevol moment de la nostra vida. La solennitat, la concentració interior que exigeix la sala de concert és reemplaçada per la deixadesa, per l'habitud del comportament quotidià mentre escoltem la música. Els adeptes més radicals de la música moderna han cregut durant un cert temps, que aquella era l'única atmosfera per a escoltar la música. Creien que la sala de concert havia quedat arreuconada per a sempre. Les dificultats econòmiques de la vida musical semblaven confirmar-ho en llur convicció. Ultra això, l'home modern semblava haver perdut la paciència i el gust de destinar tota una vetllada a escoltar amb atenció. He tingut l'ocasió de parlar amb grans directors d'orquestra i de veure com tot just de retorn de les seves *tournées* per la Unió Soviètica, parlaven tot desilusionats i es planyien d'un públic obrer distret i gens atent. Sembla, però, que actualment estem caminant vers un nou equilibri entre la música mecànica i la música viva. Cada una de les dues tindrà el lloc que li correspon en la vida musical de la nostra època.

La sala de concert troba encara un nombre suficient d'aficionats. I en trobarà en-

NOTES DE RADIO

De vegades hom sent formular l'opinió que la proporció de sensefistes està a punt d'arribar, a Europa, al punt de saturació. Durant l'any passat, en els diversos països europeus s'han concedit més de tres milions i mig de llicències. A fi d'any, la Gran Bretanya tenia sis milions de sensefistes, i aquest nombre ha d'haver crescut després.

Les estadístiques són menys precises a França, car durant molt temps no hi ha existit el sistema de la llicència. Només és des del primer de juliol darrer que tot propietari d'un aparell ha de declarar-lo i pagar un impost. El nombre aproximat de radioïents francesos era, a darrers d'any, de 1.300.000.

A Alemanya, pel contrari, l'estiu passat es registrà un retrocés notable, degut sens dubte a l'evolució política; però, a la tardor, la corba s'ha fet ascendent i en tres mesos s'ha registrat més de mig milió de llicències; el més de gener ha batut tots els rècords amb la xifra de 211.000.

Durant molts anys, Dinamarca ha presentat un percentatge molt elevat de sensefistes en relació al nombre dels seus habitants. En 1933 l'ha augmentat encara, amb 35.000 llicències, de manera que es pot dir que, proporcionalment, posseeix el rècord d'Europa.

Hom segueix amb interès els esforços d'Àustria per tal d'alçar-se de la crisi econòmica que ha tingut repercussions tan desastroses en totes les branques de la vida i, en particular, sobre la T. S. F. El nombre de 15.000 sensefistes en 1933, per bé que poc important, ha d'ésser considerat com satisfactori.

Una estadística interessant és la de Palestina. El nombre de llicències, l'any passat, ha pujat de 900 a 2.500. Aquesta xifra promet elevar-se encara a una gran càndia.

Sembla que a hores d'ara Europa compta prop de 18 milions de sensefistes declarats, és a dir, que llur nombre ha doblat en quatre anys.

Falta saber si estem a prop del punt de saturació.

(De World Radio, Londres.)

cara més quan la necessària reorganització artística i econòmica sigui arreu un fet. Al costat de les audicions dels professionals en els concerts, la música dels aficionats ha aconseguit una importància creixent a tal punt que avui representa un element important en la vida musical, que ha sabut atreure els més grans compositors de la nostra època. Bartok, Hindemith, Milhaud, Stravinsky hi han contribuït amb obres importants, per a entitats corals i instrumentals d'aficionats, amb exercicis per a les primeres etapes del piano i del violí, amb peces per a infants i els aficionats i àdhuc amb òperes senceres, l'execució de les quals pot fer-se sense cap necessitat dels professionals de la música.

Es avui ja cosa admesa i indiscutida que el disc no podrà representar mai un equivalent del concert. No existeix cap competència entre les dues formes de reproducció musical. Les funcions i la importància del disc, i sobretot la seva relació amb el concert, són diferents.

Davant de l'execució d'una obra en el concert, el disc té una doble missió, fins ara massa poc reconeguda: és la del control de l'execució d'una peça musical i la de la preparació del públic. Admes que el disc, per la seva pròpia naturalesa, exigeix una perfecció absoluta de reproducció, el públic té la possibilitat d'exigir també ell, a base del seu coneixement d'un o de diversos discos de la mateixa obra, un grau perfecte en l'execució. No se'l podrà enganyar més. L'auditor, gràcies al disc, sabrà sempre i àdhuc podrà precisar les qualitats o els defectes d'una execució, cosa que abans semblava un misteri revelat solament als crítics. Al mateix temps l'aficionat a la música pot preparar-se per a un concert que ha d'escoltar.

Es un greu error el creure que l'idioma de la música és comprensible a primera oïda, de la qual cosa se'n derivaria que la millor música és aquella que es comprèn tot seguit. Tota música, i sobretot la contemporània, vol ésser escoltada diverses vegades, estudiada amb intel·ligència, per tal de poder seguir el desenvolupament dels temes i comprendre el seu sentit immanent i la seva bellesa real. Esmentarem un exemple: s'anuncia per a molt aviat l'execució del concert de clavicèmbal de Manuel de Falla. Aquest concert és una de les obres més complicades de la nostra època; obra d'una bellesa estranya i deliciosa, però de les més refractàries a ésser compreses al primer cop. No hi ha cap públic al món que després d'una sola execució, pugui tenir-ne la menor sensació que correspongui a la intenció del seu autor. Hi ha un disc d'aquesta obra, no gaire bo certament, interpretat pel propi Falla, que permet de formar-se una idea d'aquest concert. Qui l'haurà escoltat amb atenció i l'haurà fet rodar unes quantes vegades les setmanes anteriors al concert, hi trobarà un veritable plaer. Heus ací un exemple de la funció preparatòria del disc de què hem parlat.

Caldria parlar encara de la importància pedagògica pròpiament dita del disc, importància ben poc cultivada fins ara. Estic convençut que és ací on resideix el gran futur del disc. L'atzar m'ha portat a veure aquests darrers dies alguns meravellosos àlbums de l'Odeon francesa, destinats a l'ensenyament de la geografia i de la música. En forma de brevíssimes peces senceres en la música, la paraula i els sorolls formaven un conjunt meravellos i impressionant, les principals contrades franceses amb llurs costums característics, prenen davant de nosaltres una vida emocionant i fidel. La paraula sovint seca i gairebé sempre mancada de suggestió del professor, és reemplaçada aquí per la pròpia vida. No hem de parlar de la importància que el disc hauria de tenir en tot sistema d'ensenyament musical, no sols en les escoles, sinó també en els conservatoris i en les escoles de música. Una gran casa alemanya ha arribat a produir tota una col·lecció de discos per a l'ensenyament de l'harmonia i del contrapunt.

I finalment, per no parlar fins a l'acabament d'aquest punt delicat, què seria de la ràdio sense l'abús del disc?

OTTO MAYER

COMPOSITORS MODERNS

ERIK SATIE

Erik Satie havia viscut a Montmartre i en la més lamentable bohèmia. Sort que Santiago Rossinyol no va permetre que es morís de fam. Si Satie hagués mort cap allà l'any 1890, les campanes de la basílica de la música moderna — aquella que a les acaballes del darrer segle anomenàvem música «modernista» — haurien tocat a vacant. Sense l'orientació de Satie, als compositors que venien després de Wagner «no els hauria estat possible de servir-se d'una certa atmosfera de Puvís de Chavannes», per dir-ho amb les seves mateixes paraules. Ja és sabut que, en aquell temps, Puvís de Chavannes era tingut per un absurd avançat.

—Què prepareu, Satie? — li va preguntar un dia Debussy.

—Penso — va respondre — en *La princesse Malaine*, però no sé com obtenir l'autorització de Maeterlinck.

Pocs dies més tard, Debussy havia obtingut l'autorització de Maeterlinck i començava a posar música a *Pelléas et Mélisande*.

Erik Satie no es va ofendre per aquesta poca delicadesa de Debussy. Va comprendre tot seguit que *Pelléas et Mélisande* podia convertir-se musicalment en una obra mestra.

No cal pensar més en Maeterlinck — va dir-se Satie —; procurem-nos una altra cosa.

Així com Santiago Rossinyol, Miquel Utrillo i Ramon Casas foren dels seus amics — el darrer va fer-li un retrat magnífic —, Satie va comptar amb la gran amistat d'un altre català famós. Vull dir el magnífic pianista lleidatà Ricard Vinyes. Pocs com aquest concertista han defensat i difós l'art innovador de l'autor de *Parade*. No fa molts anys — a mitjans de 1925 —, Vinyes em deia, molt afligit:

—Erik Satie se'n mor. El seu esperit prou vol fugir de la malaltia, però lluita en va... Mor pobre, molt pobre, tan pobre com ha viscut sempre. Sort que els amics no l'abandonen. Picasso està desolat i fa per a ell tant com faria per a un germà.

Ricard Vinyes callava que era ell qui, amb Picasso, pagava l'estada de Satie en un sanatori. Sense l'ajut del pianista i del pintor, l'autor de les *Gymnopédies*, del *Prélude de la Porte Héroïque du Ciel*, de les *Sonneries de la Rose + Croix*, de la *Messe des pauvres* i dels *Trois morceaux en forme de poire*, hauria mort de misèria al mig del carrer. (I ara em diuen que és Vinyes qui es troba en situació apuradíssima als Estats Units. Cal fer alguna cosa per a aquest gran català.)

Satie, a qui els joves anomenaven *le bon maître*, era home d'un esperit multifforme. Tant quan parlava com quan escrivia música, passava imperceptiblement de la ironia a l'humor que no riu. En les seves targetes de visita ostentava un títol: «Sacerdot de l'Església Metropolitana de l'Art», i deia que l'havia fundada per tal de poder-se donar la satisfacció d'excomunicar gran part de la música que s'havia compost. Odís? No; però sí belles antipaties demostrades per les sagetes sonores del seu arc.

Els joves no gosaven imitar-lo, perquè ell havia dit:

—Camineu sols. Feu tot allò que sigui contrari al que jo faci. No us escolteu ningú.

Es que Erik Satie va tenir sempre a hor no produir-se amb una independència salvatge.

Rossinyol, Utrillo i Vinyes m'havien fet penetrar en les interioritats de la vida de Satie. Per ells he sabut que en la composició no reposava. Una vegada va escriure un «*malson musical*» i el va titular *Défaite des Cimbres*. Els bons burgesos que assis-

tien a l'audició volien matar l'autor. Satie continuà impertèrrit, responent amb la *Sonatine bureaucratique* i *Le parapluie de l'escouade* (llibre d'Alphonse Allais). I, com si no fos prou, *En habit de cheval*, que es compon de dos corals i dues fugues.

Els aficionats a registrar-ho tot en fitxers, el classificaren entre els objectivistes; altres, entre els impressionistes o entre els expressionistes. Com si se'l pogués marcar amb el ferro roent com una vedella! El que és

Erik Satie, per Picasso

important, el que compta, és la música que va deixar escrita.

Fora de Berlioz, potser no hi ha cap altre músic francès que més hagi fet enrabiar la gent de conservatori i d'acadèmia. Fou, poc temps, deixeble de la Schola Cantorum i, aparentment seriós, escoltava els al·lçons de Vincent d'Indy. Dins d'aquell ambient conventual, Satie, tot escoltant els gregoris, componia les seves *Sonates cycloiques*. En una d'elles figuraven dos temes, un de masculí i un altre de femení. Les mostrà i la conclusió del professorat de la Schola Cantorum fou quasi unànime:

—Aquest gat dels frares ens està prenent el pèl!

Ara que la música de Satie ja no és temuda, per què no emprendre una audició de les seves obres? La directiva de l'Associació de Música «da Camera», que no té por a cap avançada, podria donar a conèixer una obra que crec cabdal en la producció d'Erik Satie, d'una partitura d'originalitat sorprenent. Vull dir *Socrate*. Gosiaria assegurar que la figura del filòsof antic està musicada tal com al mateix Sòcrates li hauria agradat que el manifestessin en música.

No coneix res de modern tan *realment* grec, en música. Escrita en una factura senzilla, neta, reflexiva i plena d'austeritat, la música de *Socrate* és sense retòrica i quasi sense expressió.

D'aquesta audició de *Camera* arribaríem a les darreres obres de Satie, que foren els diàlegs cantats per a *Le médecin malgré lui* i els tres actes de *Paul et Virginie*.

Creu necessàries unes audicions de Satie a Barcelona, perquè davant d'aquest músic que encapçalant *Fils des étoiles* va escriure: «Déu enfonsi els superbs i els indecens», els intel·ligents no poden produir-se amb escepticisme.

Satie fou el músic de la Rosa + Creu. Sàr Péladan, inventor de la religió, encomanà a Satie una fanfarra, una trompeteria per a cridar els fidels. No podent-la encarregar a Wagner, escollí Erik Satie.

—M'escolliren — deia a Ricard Vinyes — perquè en aquella època em trobava quasi sepultat en la cripta del Graal. Vaig posar-me dret i vaig fugir, com anys abans de la Schola Cantorum i del jardí de Klingsor i de Faffner el Drac, i em vaig salvar per la franca rialla. El meu salvador va ésser Montmartre!

Aquesta franca rialla de Satie li ocasionà, una vegada, un disgust amb Debussy. Era al darrer assaig del poema debussí *La mer*, audició a porta tancada. Els oients s'havien extasiat escoltant una de les parts, titulada per l'autor: *De l'alba al migdia damunt de les onades*. Després d'aquest fragment, Debussy rebia grans felicitacions. Satie va formular així la seva:

—Bellíssim!... Sobretot, hi ha un petit moment, entre dos i tres quarts d'onze, deliciós...

La frase va fer fortuna, i Debussy no va perdonar-la mai del tot a l'autor de *Parade*.

RAFAEL MORAGAS

Notícies de tot el món

ALEMANYA

* El festival de Bayreuth tindrà lloc aquest any del 22 de juliol al 23 d'agost. El programa comprèn sis representacions del *Parsifal*, quatre d'*Els Mestres Cantaires* i tres cicles de la Tetralogia.

* Paul Hindemith està a punt d'acabar una gran òpera: *Mathis, el Pintor*. El tema gira a l'entorn de Matthias Grünewald, el pintor del famós altar d'Isenheim.

BELGICA

* Per a substituir l'orquestra Mengelberg, qui es troba gravement malalt, la «Société Philharmonique» de Brusselles, havia cridat l'orquestra berlinesa Furtwängler. Segons escriu el corresponent del *Ménestral*, ha calgut fer-lo protegir per la policia contra les manifestacions hostils de gent a la qual la política ha fet poc sensible als encisos d'una bella execució. Com si això fos poc, l'acollida que els ciutadans d'Anvers han dispensat a Furtwängler ha estat encara menys amical que a Brusselles.

ESPANYA

* Oscar Esplà, el cèlebre compositor, ha retirat la seva candidatura a l'Acadèmia de Belles-Arts, de Madrid. Al seu lloc ha estat elegit el mestre Moreno Torroba.

FRANÇA

* Arthur Honegger ha escrit la música per al film *Els Miserables*, basat en la famosa obra de Victor Hugo.

La crisi del teatre català

(Ve de la pàgina 5)

Però — algú ha dit — cent cinquanta mil pessetes anuals és poca cosa. Admetem-ho, tot i que és tres vegades més que les cinquanta mil ofertes per la Generalitat per subvencionar el teatre català.

Però també és cert que no es tracta pas de mantenir els còmics, sinó que aquests treballin i amb el seu art siguin capaços de produir ingressos que anirien a engrossir la quantitat esmerçada.

Perquè la qüestió no és pas tenir un ni molts teatres subvencionats, sinó tenir un teatre nacional que fos escola de teatre i planter d'actors i d'obres de teatre i de cinema.

Un teatre nacional, però, que per la presentació de les obres al principi, per les obres presentades quan els autors se'ls despertés el sentiment de la dignitat, fos un exemple que, com els nostres museus, vinguessin a veure de fora de Catalunya els estudiosos i els simples turistes.

Ah, però — dirà l'afectat per la crisi i el públic en general —, això és un somni, perquè aleshores sí que amb les cent cinquanta mil pessetes no n'hi ha per res. Vós voleu un gran teatre.

No; jo vull, precisament, un teatre petit que no solament es pugui omplir cada nit, sinó que la seva escena no necessiti grans despeses. Per exemple, l'ideal seria l'Urquinaona, on l'escenari sembla que estigui a tocar de qualsevol espectador, còmodament assegut; on els actors no haurien de forçar la veu d'aquella horrible manera afectada a què es veuen obligats en els altres teatres. Només li manca l'escenari, però al lloc que ocuparia hi ha una casa i una casa no és cap obstacle insuperable.

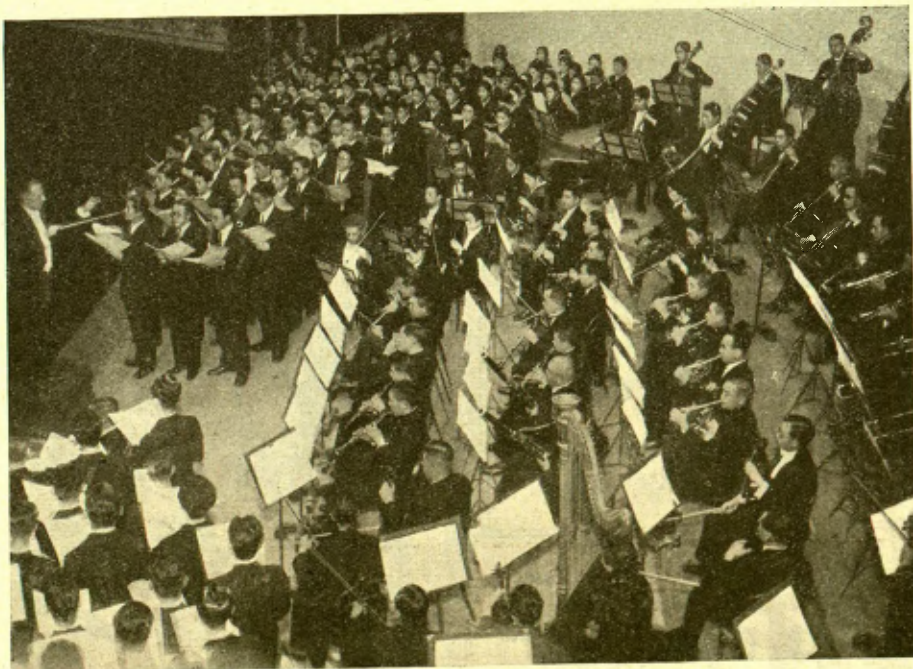
Encara així, evidentment, cent cinquanta mil pessetes, posem-n'hi dues centes mil amb la subvenció de la Generalitat, seria poc, essent molt en relació a la misèria a què s'aspira ara. Però hem de recordar que Catalunya és autònoma, que som catalans i que som catalanistes. Que hem de construir — construir, no reconstruir — la Catalunya nova i que n'hem de tenir el sentiment i sentir-ne el deure. Que ésser català, amb l'autonomia, no ha d'ésser solament una ganga, sinó un orgull i una dignitat, que no hem d'aspirar que ens donin duros a quatre pessetes ni propines, sinó a pagar, per la nostra satisfacció interior, pel nostre orgull i en benefici nostre, els nostres duros a sis pessetes.

Ja sabem, ja, que hi ha molts catalanistes que fa molts anys que fan catalanisme comprant llibres i diaris catalans i formant part de tertúlies catalanistes per protegir el teatre català. No n'hi ha pas prou. Això és patriotisme de ploràmiques. No cal pas sacrificiar-se anant al teatre a veure un teatre català artificial, si és dolent; es tracta de fer de la Catalunya nova l'exemple de l'Espanya nova. El teatre és una de les coses que més es veuen de fora estant. Fem, doncs, la croada del teatre. Anant-hi? Anant-hi també, quan n'hi hagi, i sigui bo; però abans creant-lo. Tenim dues-centes mil pessetes. Se'n necessiten més. Jo ofereixo pagar cada any una segona cèdula pel teatre. No és molt, perquè pago només cinquanta pessetes. Però si cada català donés un cop a l'any el que hauria de pagar de cèdula, el teatre català, n'estem segurs, podria ésser un teatre del qual es parlés en el món i del qual pogués sortir un cinema que es pogués veure.

I això sentint només cada u l'orgull i la dignitat d'ésser un català de la Catalunya autònoma.

FIDEL AMARGOS

Música de Brahms al Japó

Sota la direcció del professor Klaus Pringsheim, l'Acadèmia Imperial de Música de Tòquio interpreta el «Deutsches Requiem»

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

La col·lecció completa de
MIRADOR pot consultar-se
a l'Arxiu Històric de la Ciutat,
paça de la Catedral i
carrer de Santa Llúcia, 1,
«Casa de l'Ardiaca», tots els
dies feiners de 9'30 a 1'30.

HOTEL SEGUR
CLARIS, 8
SUBHASTA OFICIAL Tots els dies a les 6 tarda
Taxador Oficial - Subhastador Municipal
HOTEL SEGUR